

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Store Afdeling)

19. november 2019*

Indhold

Retsforskrifter	4
EU-retten	4
EU-traktaten	4
Chartret	4
Direktiv 2000/78	5
Polsk ret	5
Forfatningen	5
Den nye lov om den øverste domstol	6
– Bestemmelserne om nedsættelse af pensionsalderen for dommerne ved Sąd Najwyższy (øverste domstol)	6
– Bestemmelserne om udnævnelse af dommere til Sąd Najwyższy (øverste domstol)	7
– Bestemmelserne om disciplinærafdelingen	7
Lov om forvaltningsdomstolenes organisation	8
Lov om domstolsrådet	9
Tvisterne i hovedsagerne og de præjudicielle spørgsmål	10
Retsforhandlingerne for Domstolen	13
Om de præjudicielle spørgsmål	16
Det første spørgsmål i sagerne C-624/18 og C-625/18	16
Om spørgsmålene i sag C-585/18 og det andet og det tredje spørgsmål i sagerne C-624/18 og C-625/18	16

* Processprog: polsk.

Om Domstolens kompetence	17
Spørgsmålet om, hvorvidt det er uforholdende at træffe afgørelse	18
Om formaliteten vedrørende det andet og det tredje spørgsmål i sag C-624/18 og C-625/18.	22
Om realitetsbehandlingen af det andet og det tredje spørgsmål i sagerne C-624/18 og C-625/18.	22
Sagsomkostninger	31

»Præjudiciel forelæggelse – direktiv 2000/78/EF – ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv – forbud mod forskelsbehandling på grund af alder – nedsættelse af pensionsalderen for dommerne ved Sąd Najwyższy (øverste domstol, Polen) – artikel 9, stk. 1 – søgsmålsret – artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder – effektiv domstolsbeskyttelse – princippet om dommers uafhængighed – oprettelse af et nyt kammer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), som bl.a. har kompetence vedrørende sager om pensioneringen af dommere ved denne retsinstans – afdeling bestående af dommere, der for nylig er udnævnt af Republikken Polens præsident efter indstilling fra det nationale domstols- og anklageråd – nævnte råds uafhængighed – beføjelse til at undlade at anvende national lovgivning, der er i strid med EU-retten – EU-rettens forrang«

I de forenede sager C-585/18, C-624/18 og C-625/18,

angående tre anmodninger om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Sąd Najwyższy (Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych) (øverste domstol (afdelingen for arbejds- og socialforsikringsager), Polen) ved afgørelser af 30. august 2018 (sag C-585/18) og af 19. september 2018 (sagerne C-624/18 og C-625/18), indgået til Domstolen den 20. september 2018 (sag C-585/18) og den 3. oktober 2018 (sagerne C-624/18 og C-625/18), i sagerne

A.K.

mod

Krajowa Rada Sądownictwa (sag C-585/18),

og

CP (sag C-624/18),

DO (sag C-625/18)

mod

Sąd Najwyższy,

procesdeltager:

Prokurator Generalny ved Prokuratura Krajowa,

har

DOMSTOLEN (Store Afdeling),

sammensat af præsidenten, K. Lenaerts, vicepræsidenten, R. Silva de Lapuerta, afdelingsformændene J.-C. Bonichot, A. Prechal (refererende dommer), E. Regan, P.G. Xuereb og L.S. Rossi, samt dommerne E. Juhász, M. Ilešič, J. Malenovský og N. Piçarra,

generaladvokat: E. Tanchev,

justitssekretær: kontorchef M. Aleksejev og fuldmægtig R. Schiano,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmøderne den 19. marts og den 14. maj 2019,

efter at der er afgivet indlæg af:

- A.K., CP og DO ved advokaci S. Gregorczyk-Abram og M. Wawrykiewicz,
- Krajowa Rada Sądownictwa ved D. Drajewicz, J. Dudzicz og D. Pawełczyk-Woicka,
- Sąd Najwyższy ved radca prawny M. Wrzolek-Romańczuk,
- Prokurator Generalny ved Prokuratura Krajowa ved S. Bańko, R. Hernand, A. Reczka, T. Szafranski og M. Szumacher,
- den polske regering ved B. Majczyna og S. Żyrek, som befuldmægtigede, bistået af advokat W. Gontarski,
- den lettiske regering ved I. Kucina et V. Soņeca, som befuldmægtigede,
- Europa-Kommissionen ved H. Krämer og K. Herrmann, som befuldmægtigede,
- EFTA-Tilsynsmyndigheden ved J.S. Watson, C. Zatschler, I.O. Vilhjálmsson og C. Howdle, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 27. juni 2019,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningerne om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 2 og artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, af artikel 267, stk. 3, TEUF, af artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«) samt af artikel 9, stk. 1, i Rådets direktiv 2000/78/EF af 27. november 2000 om generelle rammebestemmelser om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv (EFT 2000, L 303, s. 16).
- 2 Disse anmodninger er blevet indgivet i forbindelse med tvister mellem dels A.K., dommer ved Naczelny Sąd Administracyjny (øverste domstol i forvaltningsretlige sager, Polen), og Krajowa Rada Sądownictwa (det nationale råd for retsvæsenet, Polen) (herefter »domstolsrådet«) (sag C-585/18), dels mellem CP og DO, dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol, Polen), og denne sidstnævnte retsinstitans (sagerne C-624/18 og C-625/18) vedrørende deres tidlige pensionering som følge af, at en ny national lovgivning er trådt i kraft.

Retsforskrifter

EU-retten

EU-traktaten

- 3 Artikel 2 TEU har følgende ordlyd:

»Unionen bygger på værdierne respekt for den menneskelige værdighed, frihed, demokrati, ligestilling, retsstaten og respekt for menneskerettighederne, herunder rettigheder for personer, der tilhører mindretal. Dette er medlemsstaternes fælles værdigrundlag i et samfund præget af pluralisme, ikke-forskelsbehandling, tolerance, retfærdighed, solidaritet og ligestilling mellem kvinder og mænd.«

- 4 Artikel 19, stk. 1, TEU bestemmer:

»Den Europæiske Unions Domstol omfatter Domstolen, Retten og et antal specialretter. Den sikrer overholdelse af lov og ret ved fortolkningen og anvendelsen af traktaterne.

Medlemsstaterne tilvejebringer den nødvendige adgang til domstolsprøvelse for at sikre en effektiv retsbeskyttelse på de områder, der er omfattet af EU-retten.«

Chartret

- 5 Chartrets afsnit VI med overskriften »Retfærdighed i retssystemet« omfatter artikel 47, der har overskriften »Adgang til effektive retsmidler og til en upartisk domstol«, og som bestemmer:

»Enhver, hvis rettigheder og friheder som sikret af EU-retten er blevet krænkede, skal have adgang til effektive retsmidler for en domstol under overholdelse af de betingelser, der er fastsat i denne artikel.

Enhver har ret til en retfærdig og offentlig rettergang inden en rimelig frist for en uafhængig og upartisk domstol, der forudgående er oprettet ved lov. [...]

[...]«

- 6 Chartrets artikel 51 med overskriften »Anvendelsesområde« har følgende ordlyd:

»1. Bestemmelserne i dette charter er rettet til Unionens institutioner, organer, kontorer og agenturer under iagttagelse af nærhedsprincippet samt til medlemsstaterne, dog kun når de gennemfører EU-retten. De respekterer derfor rettighederne, overholder principperne og fremmer anvendelsen heraf i overensstemmelse med deres respektive kompetencer og under overholdelse af grænserne for de kompetencer, der er tildelt Unionen i traktaterne.

2. Dette charter udvider ikke anvendelsesområdet for EU-retten ud over Unionens kompetencer og skaber ingen nye kompetencer eller nye opgaver for Unionen og ændrer ikke de kompetencer og opgaver, der er fastlagt i traktaterne.«

- 7 Chartrets artikel 52, stk. 3, bestemmer:

»I det omfang dette charter indeholder rettigheder svarende til dem, der er sikret ved den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, [undertegnet den 4. november 1950 i Rom,] har de samme betydning og omfang som i konventionen. Denne bestemmelse er ikke til hinder for, at EU-retten kan yde en mere omfattende beskyttelse.«

- 8 Forklaringerne til chartret om grundlæggende rettigheder (EUT 2007, C 303, s. 17) præciserer for så vidt angår chartrets artikel 47, stk. 2, at denne bestemmelse svarer til artikel 6, stk. 1, i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder (herefter »EMRK«).

Direktiv 2000/78

- 9 Artikel 1 i direktiv 2000/78 bestemmer:

»Formålet med dette direktiv er, med henblik på at gennemføre princippet om ligebehandling i medlemsstaterne, at fastlægge en generel ramme for bekæmpelsen af forskelsbehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv på grund af [...] alder [...]«

- 10 Direktivets artikel 2, stk. 1, bestemmer som følger.

»I dette direktiv betyder »princippet om ligebehandling«, at ingen må udsættes for nogen form for direkte eller indirekte forskelsbehandling af nogen af de i artikel 1 anførte grunde.«

- 11 Artikel 9, stk. 1, i direktiv 2000/78 fastsætter:

»Medlemsstaterne sikrer, at enhver, der mener sig krænket, fordi princippet om ligebehandling tilsidesættes i forhold til den pågældende, kan indgive klage til retslige og/eller administrative instanser [...] med henblik på håndhævelse af forpligtelserne i henhold til dette direktiv, selv efter at det forhold, hvori forskelsbehandlingen angiveligt har fundet sted, er ophørt.«

Polsk ret

Forfatningen

- 12 I henhold til forfatningens artikel 179 udnævner præsidenten for Republikken Polen (herefter »republikkens præsident«) efter indstilling fra domstolsrådet dommerne for en ubegrænset periode.

- 13 I henhold til forfatningens artikel 186, stk. 1, gælder:

»[Domstolsrådet] værner om retsinstansernes og dommernes uafhængighed.«

- 14 Forfatningens artikel 187 bestemmer:

»1. Domstolsrådet består af:

- 1) førstepresidenten for [Sąd Najwyższy (øverste domstol)], justitsministeren, præsidenten for [Naczelny Sąd Administracyjny (øverste domstol i forvaltningsretlige sager)] og en person udnævnt af Republikkens præsident
- 2) 15 medlemmer valgt blandt dommerne ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)], de almindelige domstole, forvaltningsdomstolene og de militære domstole
- 3) 4 medlemmer valgt af [Sejm (parlamentet, Polen)] blandt dets medlemmer, og 2 medlemmer valgt af senatet blandt dets medlemmer.

[...]

3. Medlemmerne af domstolsrådet vælges for en periode på 4 år.
4. Ordningen, arbejdsområdet og arbejdsformen for domstolsrådet samt fremgangsmåden ved valg af medlemmer til rådet fastsættes ved lov.«

Den nye lov om den øverste domstol

– *Bestemmelserne om nedsættelse af pensionsalderen for dommerne ved Sąd Najwyższy (øverste domstol)*

15 Artikel 30 i ustawa o Sądzie Najwyższym (lov om den øverste domstol) af 23. november 2002 (Dz. U. af 2002, position 240) fastsatte pensionsalderen for dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) til 70 år.

16 Den 20. december 2017 underskrev Republikkens præsident ustawa o Sądzie Najwyższym (lov om den øverste domstol) af 8. december 2017 (Dz. U. af 2018, position 5, herefter »den nye lov om den øverste domstol«), som trådte i kraft den 3. april 2018. Denne lov er efterfølgende blevet ændret flere gange.

17 Artikel 37 i den nye lov om den øverste domstol har følgende ordlyd:

»1. Pensionsalderen for dommere ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)] indtræder den dag, hvor de fylder 65 år, medmindre de tidligst 12 måneder og senest 6 måneder før denne alder [på 65 år] indgiver en erklæring om, at de ønsker at fortsætte med at udøve deres embede, og et certifikat, der er udarbejdet i henhold til de gældende betingelser for ansøgere til dommerembeder, og som dokumenterer, at deres sundhedsmæssige tilstand gør det muligt for dem at opfylde de forpligtelser, som stillingen indebærer, og såfremt [republikkens præsident] giver sin tilladelse til, at de beholder deres stilling som dommer ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)].

1a. Før [republikkens præsident] giver en sådan tilladelse, indhenter han en udtalelse fra domstolsrådet. Domstolsrådet fremsender sin udtalelse til [republikkens præsident] inden for en frist på 30 dage fra den dag at regne, hvor det blev anmodet om udtalelsen. Hvis domstolsrådet ikke har fremsendt sin udtalelse inden for den i andet punktum fastsatte frist, anses udtalelsen for at være positiv.

1b. Når domstolsrådet afgiver den i stk. 1a omhandlede udtalelse, tager det hensyn til væsentlige retsplejehensyn eller væsentlige sociale interesser, navnlig en rationel fordeling af medlemmerne af [Sąd Najwyższy (øverste domstol)] eller de behov, der følger af arbejdsbyrden ved visse af afdelingerne ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)].

[...]

4. Den i stk. 1 omhandlede tilladelse indrømmes for en periode på 3 år og kan fornyes én gang. [...]

18 Denne lovs artikel 39 bestemmer:

»[Republikkens præsident] fastsætter datoen for, hvornår dommeren ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)] går på pension.«

19 Nævnte lovs artikel 111, stk. 1, har følgende ordlyd:

»De dommere ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)], der er fyldt 65 år på datoen for ikrafttrædelsen af nærværende lov, eller som opnår denne alder inden for 3 måneder regnet fra samme dato, går på pension 3 måneder efter datoen for ikrafttrædelse af nærværende lov, medmindre de inden for en frist

på en måned efter ikrafttrædelsen af nærværende lov indgiver den erklæring og det certifikat, der er omhandlet i artikel 37, stk. 1, og [republikkens præsident] giver sin tilladelse til, at de forbliver i stillingen som dommer ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)] [...]«

– *Bestemmelserne om udnævnelse af dommere til Sąd Najwyższy (øverste domstol)*

- 20 I henhold til artikel 29 i den nye lov om Sąd Najwyższy (øverste domstol) udnævnes dommerne ved denne retsinstans af republikkens præsident efter indstilling fra domstolsrådet. Artikel 30 i denne lov opregner de betingelser, en person skal opfylde for at kunne udnævnes til dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol).

– *Bestemmelserne om disciplinærafdelingen*

- 21 Den nye lov om den øverste domstol indførte en ny afdeling ved navn »Izba Dyscyplinarna« (herefter »disciplinærafdelingen«) ved Sąd Najwyższy (øverste domstol).

- 22 Artikel 20 i den nye lov om den øverste domstol bestemmer:

»Med hensyn til disciplinærafdelingen og de dommere, som er tilknyttet disciplinærafdelingen, udøves prerogativerne for førstepræsidenten for [Sąd Najwyższy (øverste domstol)] som defineret i:

- artikel 14, stk. 1, nr. 1, 4 og 7, artikel 31, stk. 1, artikel 35, stk. 2, artikel 36, stk. 6, artikel 40, stk. 1 og 4, og artikel 51, stk. 7 og 14, af den præsident for [Sąd Najwyższy (øverste domstol)], som leder disciplinærafdelingens arbejde
- artikel 14, stk. 1, nr. 2, og artikel 55, stk. 3, andet punktum, af førstepræsidenten for [Sąd Najwyższy (øverste domstol)] efter aftale med den præsident for [Sąd Najwyższy (øverste domstol)], som leder disciplinærafdelingens arbejde.«

- 23 Artikel 27, stk. 1, i den nye lov om den øverste domstol bestemmer:

»Følgende sager henhører under disciplinærafdelingens kompetence:

- 1) disciplinærsager,

- som vedrører dommerne ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)]

[...]

- 2) arbejdsretlige sager og sager angående sociale sikringsordninger, som vedrører dommerne ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)]

- 3) sager vedrørende pensionering af en dommer ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)].«

- 24 Artikel 79 i den nye lov om den øverste domstol bestemmer:

»Arbejdsretlige sager og sager vedrørende sociale sikringsordninger, som involverer dommere ved den øverste domstol, samt sager vedrørende pensionering af dommere ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)] behandles af:

- 1) i første instans af [Sąd Najwyższy (øverste domstol)] i en sammensætning af en dommer tilhørende disciplinærafdelingen

2) i anden instans af [Sąd Najwyższy (øverste domstol)] i en sammensætning af tre dommere tilhørende disciplinærafdelingen.«

25 Artikel 25 i den nye lov om den øverste domstol har følgende ordlyd:

»Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych [afdelingen for arbejds- og socialforsikringsager] har kompetence til at påkende sager om arbejdsret og socialforsikring [...]«

26 Overgangsbestemmelserne i den nye lov om den øverste domstol omfatter bl.a. de følgende bestemmelser:

»Artikel 131

Så længe alle de dommere ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)], der er tilknyttet disciplinærafdelingen, ikke er blevet udnævnt, kan de andre dommere ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)] ikke overføres til en stilling ved denne afdeling.

[...]

Artikel 134

På den dato, hvor nærværende lov træder i kraft, bliver de siddende dommere ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)], der er tilknyttet afdelingen for arbejdsret, sociale sikringsordninger og offentlige forhold, tilknyttet afdelingen for arbejds- og socialforsikringsager som siddende dommere.«

27 Artikel 131 i den nye lov om den øverste domstol blev ændret som følger ved artikel 1, nr. 14, i ustawa o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym (lov om ændring af lov om den øverste domstol) af 12. april 2018 (Dz. U. af 2018, position 847), som trådte i kraft den 9. maj 2018:

»De dommere, der på datoen for denne lovs ikrafttræden varetager et embede ved en anden afdeling ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)], kan overføres til en stilling ved disciplinærafdelingen. Indtil den dato, hvor alle de dommere ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)], der er tilknyttet disciplinærafdelingen, er blevet udnævnt for første gang, indgiver en dommer, som varetager et embede ved en anden afdeling ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)] en anmodning om overførsel til en stilling ved disciplinærafdelingen til [domstolsrådet], efter at have indhentet tilsagn fra førstepresidenten for [Sąd Najwyższy (øverste domstol)], samt fra den præsident ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)], som leder arbejdet ved disciplinærafdelingen, og fra den præsident ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)], der leder arbejdet ved den afdeling, den anmodende dommer er tilknyttet. Efter forslag fra [domstolsrådet] udnævner [republikkens præsident] en dommer ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)] til disciplinærafdelingen indtil det tidspunkt, hvor alle stillingerne ved denne afdeling er blevet besat for første gang.«

Lov om forvaltningsdomstolenes organisation

28 Artikel 49 i ustawa – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (lov om forvaltningsdomstolenes organisation) af 25. juli 2002 (Dz. U. af 2017, position 2188) bestemmer, at for så vidt angår de forhold, der ikke reguleres af denne samme lov, finder bestemmelserne i den nye lov om den øverste domstol anvendelse.

Lov om domstolsrådet

- 29 Domstolsrådet er reguleret ved ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa (lov om domstolsrådet) af 12. maj 2011 (Dz. U. nr. 126 af 2011, position 714), som ændret ved ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (lov om ændring af lov om domstolsrådet og visse andre love) af 8. december 2017 (Dz. U. af 2018, position 3) (herefter »lov om domstolsrådet«).
- 30 Artikel 9a i lov om domstolsrådet har følgende ordlyd:
- »1. Sejm [(parlamentet)] vælger blandt dommerne ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)] de almindelige domstole, de administrative domstole og de militære domstole 15 medlemmer af domstolsrådet for et fælles mandat på fire år.
2. Ved det i stk. 1 omhandlede valg tager Sejm så vidt muligt i betragtning, at en repræsentation af dommere fra forskellige typer og niveauer af retsinstanter i rådet er nødvendig.
3. Det fælles mandat for de nye medlemmer af [domstolsrådet], som er valgt blandt dommerne, begynder dagen efter deres valg. De udtrædende medlemmer af [domstolsrådet] udøver deres funktioner indtil den dag, hvor det fælles mandat for de nye medlemmer af [domstolsrådet] begynder.«
- 31 I henhold til artikel 11a, stk. 2, i lov om domstolsrådet, kan kandidater til stillingerne som dommermedlemmer af domstolsrådet foreslås af en gruppe på mindst 2 000 polske borgere eller af en gruppe på mindst 25 aktive dommere. Processen med Sejms udpegning af domstolsrådets medlemmer er fastlagt i artikel 11d i lov om domstolsrådet.
- 32 I overensstemmelse med artikel 34 i lov om domstolsrådet, udarbejder en gruppe på tre medlemmer af domstolsrådet en indstilling vedrørende vurderingen af kandidater til dommerembedet.
- 33 Artikel 35 i lov om domstolsrådet bestemmer:
- »1. Hvis mere end én kandidat har ansøgt om en stilling som dommer eller hjælpedommer, udarbejder gruppen en liste over anbefalede kandidater.
2. Ved fastlæggelsen af rækkefølgen af kandidaterne på listen tager gruppen først hensyn til vurderingen af kandidaternes kvalifikationer og derudover:
- 1) erhvervs erfaring, herunder erfaring med anvendelse af retlige bestemmelser, akademisk produktion, udtalelser fra overordnede, anbefalinger, publikationer og andre dokumenter, der er vedlagt ansøgningskemaet
  - 2) udtalelse fra kollegiet ved den kompetente domstol og vurdering af den kompetente plenarforsamling af dommere.
3. At de i stk. 2 omhandlede dokumenter ikke foreligger er ikke til hinder for udarbejdelse af en liste over indstillede kandidater.«
- 34 Artikel 37, stk. 1, i lov om domstolsrådet fastsætter:
- »Hvis flere kandidater har ansøgt om en stilling som dommer, undersøger og vurderer [domstolsrådet] alle de indgivne ansøgninger samlet. I denne situation vedtager [domstolsrådet] en indstilling, som omfatter dets afgørelser med hensyn til fremlæggelsen af et forslag til udnævnelse til dommerembedet med hensyn til alle ansøgerne.«

35 Artikel 44 i lov om domstolsrådet bestemmer:

»1. En deltager i proceduren kan anlægge sag ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)] med den begrundelse, at rådets indstilling er ulovlig, medmindre andet er fastsat i særlige bestemmelser. [...]

1a. I enkeltsager vedrørende udnævnelse af en dommer ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)] kan der anlægges sag til prøvelse ved [Naczelny Sąd Administracyjny (øverste domstol i forvaltningsretlige sager)]. Det er i sådanne sager ikke muligt at anlægge sag ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)]. Et søgsmål ved [Naczelny Sąd Administracyjny (øverste domstol i forvaltningsretlige sager)] kan ikke baseres på et anbringende om en ukorrekt vurdering af kandidaternes opfyldelse af de kriterier, der tages hensyn til, når der træffes afgørelse om fremlæggelse af forslaget om udnævnelse til dommer ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)].

1b. Hvis ikke alle deltagerne i sagen har anfægtet den i artikel 37, stk. 1, omhandlede indstilling, bliver indstillingen i enkeltsager vedrørende udnævnelsen til dommer ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)] endelig for så vidt angår den del, der omfatter afgørelsen om at forelægge forslaget om udnævnelse til dommer ved [Sąd Najwyższy (øverste domstol)], og for den del, der omfatter afgørelsen om ikke at forelægge et forslag om udnævnelse af en dommer ved den samme domstol for så vidt angår de deltagere i sagen, som ikke har anlagt sag til prøvelse deraf.

2. Stævningen indgives via Przewodniczący [domstolsrådets formand] inden for en frist på to uger, regnet fra tidspunktet for meddelelsen af indstillingen og begrundelsen for denne. [...]

36 Artikel 6 i lov af 8. december 2017, som ændrede lov om domstolsrådet, har følgende ordlyd:

»Embedsperioden for medlemmerne af [domstolsrådet], jf. artikel 187, stk. 1, nr. 2, i [forfatningen], der vælges på grundlag af de nuværende bestemmelser, varer indtil dagen før begyndelsen af embedsperioden for de nye medlemmer af [domstolsrådet], men må ikke overstige 90 dage fra datoen for ikrafttrædelsen af denne lov, medmindre den tidligere er udløbet, fordi embedsperioden er udløbet.«

Tvisterne i hovedsagerne og de præjudicielle spørgsmål

37 I sag C-585/18 havde A.K., dommer ved Naczelny Sąd Administracyjny (øverste domstol i forvaltningsretlige sager), som var fyldt 65 år, før den nye lov om den øverste domstol trådte i kraft, fremsendt en erklæring om sit ønske om at fortsætte i embedet i henhold til denne lovs artikel 37 og artikel 111, stk. 1. Den 27. juli 2018 udstedte domstolsrådet en negativ udtalelse i henhold til artikel 37, stk. 1a, vedrørende denne anmodning. Den 10. august 2018 anlagde A.K. sag ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) til prøvelse af denne udtalelse. Til støtte for dette søgsmål har A.K. bl.a. gjort gældende, at hans fremskyndede pensionering ved 65-års alderen tilsidesætter artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU og chartrets artikel 47 samt direktiv 2000/78 og navnlig dets artikel 9, stk. 1.

38 Sagerne C-624/18 og C-625/18 vedrører to dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), CP og DO, som også fyldte 65 år før den nye lov om den øverste domstol trådte i kraft, og som ikke fremsendte erklæringer i henhold til denne lovs artikel 37, stk. 1, og artikel 111, stk. 1. Da de blev informeret om, at republikkens præsident i henhold til nævnte lovs artikel 39 havde fastslået, at de var blevet pensioneret med virkning fra den 4. juli 2018, har de anlagt sag mod republikkens præsident ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) med påstand om, at det blev fastslået, at deres arbejdsrelation ved denne retsinstans som dommere i aktiv tjeneste ikke fra denne dato at regne var blevet ændret til en arbejdsrelation ved samme retsinstans som pensioneret dommer. Til støtte for deres påstande har de bl.a. påberåbt en tilsidesættelse af artikel 2, stk. 1, i direktiv 2000/78, som forbyder forskelsbehandling baseret på alder.

- 39 Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (afdelingen for arbejds- og socialsikringsret) ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) (herefter »afdelingen for arbejds- og socialsikringsret«), for hvilken disse forskellige sager verserer, har i sine forelæggelsesafgørelser i sagerne C-624/18 og C-625/18 anført, at disse sager blev anlagt før, disciplinærafdelingen var blevet oprettet. Under disse omstændigheder er den forelæggende ret tvivl om, hvorvidt artikel 9, stk. 1, i direktiv 2000/78 og chartrets artikel 47 forpligter den til at undlade at anvende de nationale bestemmelser, der tillægger en afdeling, der endnu ikke er oprettet, kompetencen til at behandle sådanne sager. Nævnte retsinstant har imidlertid fremhævet, at dette spørgsmål kan ophøre med at være relevant i tilfælde af, at stillingerne som dommere ved disciplinærafdelingen faktisk besættes.
- 40 I øvrigt har den forelæggende ret i sine forelæggelsesafgørelser i sagerne C-585/18, C-624/18 og C-625/18 anført, at der, henset til bl.a. de omstændigheder, hvorunder udnævnelsen af de nye dommere ved disciplinærafdelingen skal foretages, foreligger alvorlig tvivl med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt denne afdeling og dets medlemmer yder tilstrækkelige garantier for uafhængighed og upartiskhed.
- 41 Denne retsinstant, som har anført, at disse dommere udnævnes af republikkens præsident efter indstilling fra domstolsrådet, har i denne henseende først og fremmest gjort gældende, at i henhold til den reform, der fulgte af lov af 8. december 2017 om ændring af lov om domstolsrådet og visse andre love, skal de 15 medlemmer af domstolsrådets 25 medlemmer, som udvælges blandt dommere, ikke længere som tidligere vælges af plenarforsamlingerne af dommere på alle domstolsniveauer, men af Sejm. I følge den forelæggende ret er denne situation i strid med princippet om magtens tredeling som grundlag for den demokratiske retsstat og er ikke i overensstemmelse med de gældende internationale og europæiske standarder på området, således som det navnlig fremgår af henstilling CM/Rec(2010)12 af 17. november 2010 fra Europarådets Ministerkomité om dommers uafhængighed, effektivitet og rolle, af udtalelse nr. 904/2017 (CDL-AD(2017)031) fra Den Europæiske Kommission for Demokrati gennem Ret (Venedigkommissionen) af 11. december 2017 og udtalelse nr. 10(2007) fra Europarådets rådgivende dommerkomité til Europarådets Ministerkomité om nationale råd for retsvæsenet i samfundets tjeneste af 23. november 2007.
- 42 Endvidere afslører såvel de betingelser, herunder processuelle, hvorunder medlemmerne af domstolsrådet blev udvalgt og udnævnt i løbet af 2018, som en undersøgelse af den måde, hvorpå dette således sammensatte organ har handlet indtil nu, at domstolsrådet har underkastet sig den politiske magt, samt at det er uegnet til at udføre sin forfatningsmæssige opgave om at sikre retsinstanternes og dommernes uafhængighed.
- 43 Dels er de nylige valg af nye medlemmer til domstolsrådet foregået på en uigennemsigtig måde, og der foreligger betydelig tvivl med hensyn til, hvorvidt domstolsrådet faktisk har overholdt de krav, der opstilles i den lovgivning, som finder anvendelse, i forbindelse dermed. Kravet om, at forskellige typer og niveauer af retsinstanter skal være repræsenteret, som følger af forfatningens artikel 187, stk. 1, nr. 2, er i øvrigt heller ikke blevet overholdt. Domstolsrådet tæller således blandt dets medlemmer ingen valgt dommer hidrørende fra Sąd Najwyższy (øverste domstol), appeldomstolene eller de militære retsinstanter, men omfatter en repræsentant for en forvaltningsret på vojvode-niveau, 2 repræsentanter for regionale domstole og 12 repræsentanter for lokale domstole.
- 44 Dels viser en undersøgelse af det nyligt sammensatte domstolsråd et fuldstændigt fravær af henstillinger vedtaget af dette organ med henblik på at forsvare Sąd Najwyższys (øverste domstol) uafhængighed i sammenhæng med den krise, som de nylige lovreformer vedrørende denne retsinstant har medført. Til gengæld har domstolsrådet eller dets medlemmer offentligt kritiseret medlemmer af Sąd Najwyższy (øverste domstol) for at have forelagt præjudicielle spørgsmål for Domstolen eller for at have samarbejdet med Unionens institutioner og navnlig med Europa-Kommissionen. I øvrigt består den praksis, som domstolsrådet følger, når det anmodes om afgive en udtalelse vedrørende en eventuel forlængelse af embedsperioden for en dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) ud over

den nyligt fastsatte pensionsalder på 65 år, i at afgive en ubegrundet negativ udtalelse eller i blot at gengive ordlyden af artikel 37, stk. 1b, i den nye lov om den øverste domstole, således som den udtalelse fra domstolsrådet, der anfægtes for den forelæggende ret i sag C-585/18, bevidner.

- 45 Derudover viser den udvælgelse, som domstolsrådet foretog med henblik på besættelsen af de 16 stillinger som dommere ved disciplinærafdelingen, som republikkens præsident erklærede ledige den 24. maj 2018, at de 12 kandidater, domstolsrådet havde indstillet, nemlig 6 anklagere, 2 dommere, 2 juridiske rådgivere og 2 universitetsansatte, dels var personer, der indtil nu havde været underlagt den udøvende magt, dels personer, der under krisen vedrørende retsstaten i Polen havde handlet efter den politiske magts ordre eller på en måde, der var i overensstemmelse med dens forventninger, og endelig dels personer, der ikke opfyldte de retlige kriterier eller endog personer, der tidligere var pålagt disciplinære sanktioner.
- 46 Den forelæggende ret har endelig fremhævet, at den procedure, hvorved domstolsrådet skal udvælge kandidater til stillingerne som dommer ved disciplinærafdelingen, hvilke medlemmer ikke kan vælges blandt de allerede siddende medlemmer af Sąd Najwyższy (øverste domstol), er udformet og senere ændret på en sådan måde, at domstolsrådet kan handle skønsmæssigt, uden at der foreligger en reel mulighed for en efterprøvelse i denne henseende.
- 47 For det første deltager den øverste domstol ikke længere i denne udnævnelsesprocedure, og den faktiske og konkrete vurdering af kandidaternes meritter er således ikke længere sikret. For det andet udgør kandidaternes manglende indgivelse af de dokumenter, der nævnes i artikel 35, stk. 2, i lov om domstolsrådet, og som er væsentlige ved udvælgelsen af de berørte, ikke længere – som det fremgår af denne lovs artikel 35, stk. 3 – en hindring ved udarbejdelsen af listen over kandidater, som domstolsrådet anbefaler. For det tredje bliver domstolsrådets afgørelser i henhold til denne lovs artikel 44 endelige, medmindre de anfægtes af alle kandidaterne, hvilket indebærer, at enhver reel mulighed for retlig prøvelse af disse afgørelser udelukkes.
- 48 Den forelæggende ret er i denne sammenhæng navnlig i tvivl om, hvilken vægt der, for så vidt angår overholdelsen af det krav, der følger af EU-retten om medlemsstaternes domstoles og dommeres uafhængighed, skal tillægges faktorer som dels uafhængigheden for det organ, der er ansvarlig for udvælgelsen af dommere, af den politiske magt, dels de omstændigheder, der omgiver udvælgelsen af medlemmerne af en afdeling ved en retsinstant, der er oprettet ex nihilo i en given medlemsstat, når denne afdeling er kompetent til at træffe afgørelse i sager, der vedrører EU-retten.
- 49 For det tilfælde, at en sådan afdeling ved en retsinstant ikke opfylder kravet om uafhængighed, ønsker den forelæggende ret oplyst, om EU-retten skal fortolkes således, at den forpligter den forelæggende ret til at undlade at anvende de bestemmelser i den nationale lovgivning, som, idet de tildeler nævnte afdeling ved retsinstanten denne kompetence, er til hinder for den forelæggende rets egne kompetence til i givet fald at påkende hovedsagerne. Den forelæggende ret har i sine forelæggelsesafgørelser i sagerne C-624/18 og C-625/18 i denne henseende fremhævet, at den er tillagt en generel kompetence i sager vedrørende arbejds- og socialforsikringsret, hvilket netop tillægger den kompetence til at påkende tvister som de i hovedsagerne omhandlede, som vedrører en angivelig tilsidesættelse af forbuddet mod forskelsbehandling på grund af alder med hensyn til beskæftigelse og erhverv.
- 50 På denne baggrund har Sąd Najwyższy (Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych) [øverste domstol (afdelingen for arbejds- og socialforsikringsager)] besluttet at udsætte sagerne og forelægge Domstolen de følgende præjudicielle spørgsmål.

51 De præjudicielle spørgsmål i sag C-585/18 har følgende ordlyd:

- »1) Skal artikel 267, stk. 3, TEUF, sammenholdt med artikel 19, stk. 1, TEU og artikel 2 TEU samt [chartrets] artikel 47 [...] fortolkes således, at en helt nyetableret afdeling af [en domstol i sidste instans] i en medlemsstat, som har kompetencen i forbindelse med en national dommers søgsmål, og som udelukkende skal bestå af dommere, der vælges af et nationalt organ, der har til opgave at sikre [domstolenes] uafhængighed [(domstolsrådet)], men som på grund af den måde, hvorpå det er blevet sammensat og arbejder, ikke sikrer uafhængighed af den lovgivende og den udøvende magt, er en uafhængig domstol i EU-rettens forstand?
- 2) Såfremt det første spørgsmål besvares benægtende: Skal artikel 267, stk. 3, TEUF, sammenholdt med artikel 19, stk. 1, TEU og artikel 2 TEU samt [chartrets] artikel 47 [...] da fortolkes således, at en ikke-kompetent afdeling ved [en domstol i sidste instans] i en medlemsstat, som opfylder de EU-retlige krav til en domstol, og hvorved der er anlagt sag i en EU-retlig tvist, skal undlade at anvende de bestemmelser i den nationale lov, hvoraf det følger, at afdelingen ikke har kompetence i den pågældende sag?«

52 I sagerne C-624/18 og C-625/18 er de præjudicielle spørgsmål formuleret således:

- »1) Skal [chartrets] artikel 47 [...], sammenholdt med artikel 9, stk. 1, i [direktiv 2000/78], fortolkes således, at [en domstol i sidste instans] i en medlemsstat i tilfælde af iværksættelse af et retsmiddel (søgsmål) ved denne ret, hvorved det gøres gældende, at forbuddet mod forskelsbehandling på grund af alder er blevet overtrådt over for en dommer ved denne ret, samtidig med, at der fremsættes begæring om sikring af det rejste krav – med henblik på at beskytte de rettigheder, der følger af EU-retten, ved hjælp af foreløbige forholdsregler i henhold til national lov – er forpligtet til at undlade at anvende de nationale bestemmelser, hvorved kompetencen i den tvist, hvori retsmidlet er iværksat, tillægges en organisatorisk enhed ved denne ret, der ikke er funktionsdygtig, idet de pågældende dommerstillinger ikke er blevet besat?
- 2) Såfremt dommerstillingerne ved den organisatoriske enhed, der i henhold til national ret har kompetence til at træffe afgørelse vedrørende det iværksatte retsmiddel, bliver besat: Skal artikel 267, stk. 3, TEUF, sammenholdt med artikel 19, stk. 1, TEU og artikel 2 TEU samt [chartrets] artikel 47 [...], da fortolkes således, at en helt nyetableret afdeling af [en domstol i sidste instans] i en medlemsstat, der har kompetencen med hensyn til et søgsmål anlagt af en dommer ved den nationale ret i første og anden instans, og som udelukkende skal bestå af dommere, der udvælges af et nationalt organ, der har til opgave at sikre [domstolenes] uafhængighed, nemlig [domstolsrådet], men som på grund af den måde, hvorpå det er blevet oprettet og arbejder, ikke sikrer uafhængighed af den lovgivende og den udøvende magt, er en uafhængig domstol i EU-rettens forstand?
- 3) Såfremt det andet spørgsmål besvares benægtende: Skal artikel 267, stk. 3, TEUF, sammenholdt med artikel 19, stk. 1, TEU og artikel 2 TEU samt [chartrets] artikel 47 [...], da fortolkes således, at en ikke-kompetent afdeling ved [en domstol i sidste instans] i en medlemsstat, som opfylder de EU-retlige krav til en domstol, og hvorved der er anlagt sag i en EU-retlig tvist, skal undlade at anvende de bestemmelser i den nationale lov, hvoraf det følger, at afdelingen ikke har kompetence i den pågældende sag?«

Retsforhandlingerne for Domstolen

53 Ved afgørelse truffet af Domstolens præsident den 5. november 2018 er sagerne C-585/18, C-624/18 og C-625/18 blevet forenet.

- 54 Ved kendelse af 26. november 2018, A.K. m.fl. (C-585/18, C-624/18 og C-625/18, ikke trykt i Sml., EU:C:2018:977), efterkom Domstolens præsident den forelæggende rets anmodning om, at nærværende sager undergives den fremskyndede procedure. Som det er foreskrevet i artikel 105, stk. 2 og 3, i Domstolens procesreglement, blev datoen for den mundtlige forhandling straks fastsat, i det foreliggende tilfælde til den 19. marts 2019, og meddelt de berørte parter sammen med forkyndelsen af anmodningerne om præjudiciel afgørelse. En frist blev fastsat for disse berørte parter indgivelse af eventuelle skriftlige bemærkninger.
- 55 Den 19. marts 2019 afholdt Domstolen et første retsmøde. Den 14. maj 2019 afholdt Domstolen et andet retsmøde efter anmodning fra domstolsrådet, som ikke havde indgivet skriftlige bemærkninger til Domstolen, ikke havde været repræsenteret ved det første retsmøde, og som ønskede at høre mundtligt, og med henblik på at give de interesserede parter mulighed for at udtale sig om de eventuelle implikationer af en dom afsagt den 25. marts 2019, hvorved Trybunał Konstytucyjny (forfatningsdomstol, Polen) havde fastslået, at artikel 9a i lov om domstolsrådet var forenelig med forfatningens artikel 187, stk. 1, nr. 2, og stk. 4.
- 56 Under dette andet retsmøde fremlagde domstolsrådet i øvrigt resolution nr. 6 vedtaget af plenarforsamlingen i disciplinærafdelingen den 13. maj 2019, som redegjorde for denne afdelings stillingtagen vedrørende den fulgte procedure i de foreliggende forenede sager. Denne resolution blev uddelt til de nærværende interesserede parter og vedlagt sagsakterne.
- 57 Ved dokumenter indleveret til Domstolens Justitskontor henholdsvis den 3. og 29. juli, den 16. september og den 7. november 2019 af den polske regering og den 4. juli 2019 af domstolsrådet samt den 29. oktober 2019 af Prokurator Generalny (generalstatsadvokaten, Polen) blev der fremsat begæring om genåbning af den mundtlige forhandling.
- 58 Til støtte for sin anmodning har domstolsrådet i det væsentlige anført, at det er uenigt med generaladvokatens forslag til afgørelse, som bygger på fejlagtige vurderinger, og som ikke i tilstrækkelig grad tager hensyn til den argumentation, domstolsrådet redegjorde for under retsmødet den 14. maj 2019. Domstolen bør af denne årsag derudover tage fornyet stilling til muligheden for at tage hensyn til de skriftlige indlæg, som domstolsrådet tidligere har fremsendt, og som blev sendt tilbage, fordi de var fremkommet for sent.
- 59 I sin anmodning af 3. juli 2019 og i de supplerende forklaringer, den tilsendte Domstolen den 29. juli og den 16. september 2019, har den polske regering ligeledes fremhævet, at den er uenig i generaladvokatens forslag til afgørelse, som indeholder visse selvmodsigelser, og som – således som det fremgår af visse punkter deri og af tilsvarende punkter indeholdt i generaladvokatens forslag til afgørelse fremsat den 11. april 2019 i sagen Kommissionen mod Polen (den øverste domstols uafhængighed) (C-619/18, EU:C:2019:325) – bygger på en fejlagtig forståelse af Domstolens tidligere praksis og navnlig dom af 27. februar 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117). Denne regering har i øvrigt gjort gældende, at generaladvokatens forslag til afgørelse indeholder et vist antal nye argumenter og holdninger, som ikke er blevet drøftet tilstrækkeligt. Henset til deres iboende betydning eller til deres grundlæggende konsekvenser for de forskellige retlige modeller, der er i kraft i medlemsstaterne for så vidt angår sammensætningen af de nationale domstolsråd og procedurerne for udnævnelse af dommere, begrundet disse forhold en genåbning af retsforhandlingernes mundtlige del med henblik på at give alle medlemsstaterne mulighed for at udtrykke sig vedrørende dette emne. Den polske regering har i sin anmodning af 7. november 2019, til støtte for hvilken den har fremlagt et retsmødeprotokollat fra Sąd Okręgowy w Krakowie (den regionale domstol i Krakow, Polen) af 6. september 2019, gjort gældende, at dette dokument giver anledning til frygt for, at den afgørelse, Domstolen skal træffe i nærværende sager, vil kunne give anledning til retlig usikkerhed i Polen, og at nævnte dokument således godtgør nye faktiske omstændigheder, som kan have afgørende indflydelse på Domstolens afgørelse.

- 60 Endelig har generalstatsadvokaten, som i det væsentlige henviser til de forhold, der allerede er fremhævet, og den argumentation, der allerede er fremført, af henholdsvis domstolsrådet og den polske regering i deres ovennævnte anmodninger om genåbning af den mundtlige forhandling af 3. og 29. juli og af 16. september 2019, for det første gjort gældende, at omstændighederne i hovedsagerne ikke i tilstrækkelig grad er blevet belyst, således som det fremgår af generaladvokatens forslag til afgørelse, for det andet at der i dette forslag til afgørelse blev taget stilling til væsentlige forhold, som ikke var blevet drøftet af parterne, og for det tredje at nævnte forslag til afgørelse bygger på en fejlagtig fortolkning af Domstolens tidligere praksis, og at denne fortolkning angiveligt bringer nye oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder frem, som kan være af afgørende betydning for Domstolens afgørelse.
- 61 Det skal i denne henseende for det første bemærkes, at der i statuten for Den Europæiske Unions Domstol og i Domstolens procesreglement ikke er fastsat en mulighed for, at de berørte personer, der er omfattet af denne stats artikel 23, kan afgive indlæg som svar på generaladvokatens forslag til afgørelse (dom af 6.3.2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, præmis 26 og den deri nævnte retspraksis).
- 62 For det andet skal generaladvokaten i medfør af artikel 252, stk. 2, TEUF fuldstændig upartisk og uafhængigt offentligt fremsætte begrundede forslag til afgørelse af de sager, der i overensstemmelse med statuten for Den Europæiske Unions Domstol kræver dennes deltagelse. Domstolen er hverken bundet af disse forslag til afgørelse eller af den begrundelse, hvorpå generaladvokaten har støttet disse. En parts uenighed med generaladvokatens forslag til afgørelse, uanset hvilke spørgsmål der undersøges heri, kan følgelig ikke i sig selv udgøre et forhold, som kan begrunde genåbning af retsforhandlingernes mundtlige del (dom af 6.3.2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, præmis 27 og den deri nævnte retspraksis).
- 63 Domstolen kan imidlertid i overensstemmelse med procesreglementets artikel 83 til enhver tid, efter at have hørt generaladvokaten, ved kendelse bestemme, at retsforhandlingernes mundtlige del skal genåbnes, navnlig hvis den finder, at sagen er utilstrækkeligt oplyst, eller såfremt en part, efter at denne del af retsforhandlingerne er afsluttet, er fremkommet med nye oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, som er af afgørende betydning for Domstolens afgørelse, eller såfremt sagen bør afgøres på grundlag af et argument, som ikke har været drøftet af de berørte personer.
- 64 I den foreliggende sag finder Domstolen imidlertid efter at have hørt generaladvokaten, at den efter afslutningen af retsforhandlingernes skriftlige del og de to på hinanden følgende retsmøder, der er blevet afholdt for Domstolen, råder over alle de nødvendige oplysninger for at træffe afgørelse. Domstolen anfører øvrigt, at de foreliggende forenede sager ikke skal afgøres på grundlag af et argument, som ikke har været drøftet af de berørte parter. Den bemærker endelig, at de forskellige anmodninger om genåbning af den mundtlige forhandling, der er blevet fremsat for Domstolen, ikke har vist, at der foreligger nye faktiske omstændigheder, som kunne have indflydelse på den afgørelse, Domstolen skal træffe i disse sager. Det er herefter ufornuddent at genåbne retsforhandlingernes mundtlige del.
- 65 Hvad endelig angår den anmodning, hvorved domstolsrådet på ny har anmodet om, at Domstolen skal tage dets skriftlige indlæg dateret den 4. april 2019 i betragtning, bemærkes det, at denne part i hovedsagen, som i lighed med de andre interesserede parter, der omhandles i artikel 23 i statuten for Den Europæiske Unions Domstol, blev opfordret til at indgive sådanne indlæg inden for den frist, der er fastsat for dette, som det fremgår af selve ordlyden af den skrivelse af 28. marts 2019, som det tilsendte Domstolen, bevidst afstod fra at indgive indlæg inden for denne frist. Under disse omstændigheder kan de ovennævnte skriftlige indlæg, som blev indgivet for sent af domstolsrådet, og som af denne grund er blevet sendt tilbage til sidstnævnte, heller ikke tages i betragtning af Domstolen på dette stadium i proceduren.

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål i sagerne C-624/18 og C-625/18

- 66 Den forelæggende ret ønsker med sit første spørgsmål i sagerne C-624/18 og C-625/18 nærmere bestemt oplyst, om bestemmelserne i artikel 9, stk. 1, i direktiv 2000/78, sammenholdt med chartrets artikel 47, skal fortolkes således, at en retsinstans i en medlemsstat, der træffer afgørelse i sidste instans, når der anlægges sag ved denne på grundlag af et anbringende om en tilsidesættelse af det forbud mod forskelsbehandling på grund af alder, der følger af dette direktiv, skal nægte at anvende nationale bestemmelser, som tillægger en instans, såsom disciplinærafdelingen, der endnu ikke er oprettet, fordi de personer, der skal have sæde der, ikke er blevet udnævnt, kompetencen til at påkende et sådant søgsmål.
- 67 I det foreliggende tilfælde er det imidlertid relevant at tage hensyn til den omstændighed, at republikkens præsident kort tid efter vedtagelsen af forelæggelsesafgørelserne i sagerne C-624/18 og C-625/18 foretog en udnævnelse af dommere til disciplinærafdelingen, som således nu er blevet oprettet.
- 68 Henset til denne omstændighed må det fastslås, at en besvarelse af det første spørgsmål i sagerne C-624/18 og C-625/18 ikke længere er relevant for de afgørelser, den forelæggende ret skal træffe i disse to sager. Det er således kun såfremt disciplinærafdelingen ikke faktisk var blevet oprettet, at en sådan besvarelse var nødvendig.
- 69 Det følger af fast retspraksis, at proceduren efter artikel 267 TEUF er et middel til samarbejde mellem Domstolen og de nationale retter, som giver Domstolen mulighed for at forsyne de nationale retter med de elementer vedrørende fortolkningen af EU-retten, som er nødvendige for, at de kan afgøre de for dem verserende tvister (dom af 19.12.2013, Fish Legal og Shirley, C-279/12, EU:C:2013:853, præmis 29 og den deri nævnte retspraksis).
- 70 Det bemærkes i denne henseende, at begrundelsen for ordningen med præjudiciel forelæggelse ikke er, at Domstolen skal afgive responsa vedrørende generelle eller hypotetiske spørgsmål, men at der foreligger et behov med henblik på selve afgørelsen af en retstvist (dom af 10.12.2018, Wightman m.fl., C-621/18, EU:C:2018:999, præmis 28 og den deri nævnte retspraksis). Såfremt det viser sig, at det forelagte spørgsmål klart ikke er relevant for tvistens afgørelse, må Domstolen fastslå, at den ikke kan træffe afgørelse (jf. i denne retning dom af 24.10.2013, Stoilov i Ko, C-180/12, EU:C:2013:693, præmis 38 og den deri nævnte retspraksis).
- 71 Det følger deraf, således som domstolsrådet, den polske regering og Kommissionen har gjort gældende, og som den forelæggende ret i øvrigt selv har foreslået, at det, således som det fremgår af denne doms præmis 39, ikke længere er fornødent for Domstolen at træffe afgørelse vedrørende det første spørgsmål, der er forelagt i sagerne C-624/18 og C-625/18.

Om spørgsmålene i sag C-585/18 og det andet og det tredje spørgsmål i sagerne C-624/18 og C-625/18

- 72 Med spørgsmålet i sag C-585/18 og det andet og det tredje spørgsmål i sagerne C-624/18 og C-625/18, som skal undersøges sammen, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 2 TEU og artikel 19, stk. 1, andet afsnit TEU, artikel 267 TEUF og chartrets artikel 47 skal fortolkes således, at en afdeling ved den øverste domstol i en medlemsstat såsom disciplinærafdelingen, som skal træffe afgørelse om sager, der vedrører EU-retten, henset til de betingelser, der var gældende ved dens oprettelse og ved udnævnelsen af dens medlemmer, opfylder de krav til uafhængighed og upartiskhed, der fordres i henhold til disse EU-retlige bestemmelser. Hvis dette ikke er tilfældet, ønsker den

forelæggende ret oplyst, om princippet om EU-rettens forrang skal fortolkes således, at det forpligter denne retsinstans til at undlade at anvende de nationale bestemmelser, der forbeholder denne domstolsafdeling kompetencen til at træffe afgørelse vedrørende sådanne sager.

Om Domstolens kompetence

- 73 Generalstatsadvokaten har for det første anført, at Domstolen ikke har kompetence til at træffe afgørelse vedrørende det andet og det tredje spørgsmål, der er forelagt i sagerne C-624/18 og C-625/18, fordi de EU-retlige bestemmelser, der henvises til i disse spørgsmål, ikke definerer begrebet »uafhængig retsinstans« og ikke henviser til nogen normer vedrørende de nationale domstoles og domstolsråds kompetence, idet disse spørgsmål derfor vedrører medlemsstaternes enekompetence og ikke er omfattet af nogen EU-beføjelse.
- 74 Det skal imidlertid fastslås, at de argumenter, generalstatsadvokaten således har fremført, i virkeligheden vedrører selve rækkevidden af, og derfor fortolkningen af disse EU-retlige bestemmelser. En sådan fortolkning er således åbenbart inden for Domstolens kompetence i henhold til artikel 267 TEUF.
- 75 Domstolen har i denne henseende allerede fastslået, at selv om organiseringen af den dømmende magt i medlemsstaterne henhører under de sidstnævntes kompetence, gælder det ikke desto mindre, at medlemsstaterne under udøvelsen af denne kompetence skal overholde de forpligtelser, der påhviler dem i henhold til EU-retten (dom af 24.6.2019, Kommissionen mod Polen (den øverste domstols uafhængighed), C-619/18, EU:C:2019:531, præmis 52 og den deri nævnte retspraksis).
- 76 For det andet har generalstatsadvokaten gjort gældende, at for så vidt angår artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU og chartrets artikel 47 skyldes Domstolens manglende kompetence til at træffe afgørelse i disse to præjudicielle spørgsmål ligeledes den omstændighed, at de i hovedsagerne omhandlede nationale bestemmelser hverken gennemfører EU-retten eller er omfattet af EU-rettens anvendelsesområde og derfor ikke kan bedømmes i henhold til EU-retten.
- 77 Hvad for det første angår chartrets bestemmelser bemærkes, at Domstolen inden for rammerne af en præjudiciel forelæggelse i henhold til artikel 267 TEUF udelukkende kan fortolke EU-retten inden for grænserne af de kompetencer, som den er blevet tildelt (dom af 30.6.2016, Toma og Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci, C-205/15, EU:C:2016:499, præmis 22 og den deri nævnte retspraksis).
- 78 Chartrets anvendelsesområde for så vidt angår medlemsstaternes handlinger er defineret i dets artikel 51, stk. 1, hvorefter chartrets bestemmelser er rettet til medlemsstaterne, når de gennemfører EU-retten, og denne bestemmelse bekræfter Domstolens faste praksis om, at de grundlæggende rettigheder, der er sikret ved Unionens retsorden, kan anvendes i alle situationer, der reguleres af EU-retten, men ikke uden for sådanne situationer (dom af 30.6.2016, Toma og Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci, C-205/15, EU:C:2016:499, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis).
- 79 I den foreliggende sag og for så vidt nærmere angår chartrets artikel 47 skal det fremhæves, at sagsøgerne i tvisterne i hovedsagerne bl.a. har gjort gældende, at det i direktiv 2000/78 fastsatte forbud med forskelsbehandling på grund af alder er blevet tilsidesat i forhold til dem.
- 80 Det skal derudover fremhæves, at retten til effektive retsmidler bekræftes i direktiv 2000/78, hvis artikel 9 bestemmer, at medlemsstaterne sikrer, at enhver, der mener sig krænket, idet ligebehandlingsprincippet ikke er blevet overholdt i forhold til vedkommende, kan gøre sine rettigheder gældende (dom af 8.5.2019, Leitner, C-396/17, EU:C:2019:375, præmis 61 og den deri nævnte retspraksis).

- 81 Det følger af det ovenstående, at de foreliggende sager vedrører situationer, der er reguleret af EU-retten, således at sagsøgerne i hovedsagerne med rette kan gøre deres ret til en effektiv domstolsbeskyttelse, som de er sikret ved chartrets artikel 47, gældende.
- 82 For så vidt angår anvendelsesområdet for artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU skal det dels bemærkes, at denne bestemmelse omhandler »de områder, der er omfattet af EU-retten«, uafhængigt af den situation, hvori medlemsstaterne gennemfører EU-retten som omhandlet i chartrets artikel 51, stk. 1 (dom af 24.6.2019, Kommissionen mod Polen (den øverste domstols uafhængighed), C-619/18, EU:C:2019:531, præmis 50 og den deri nævnte retspraksis).
- 83 I modsætning til det af generalstatsadvokaten i denne henseende anførte spillede den omstændighed, at de i den sag, der gav anledning til dom af 27. februar 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117), omhandlede nationale foranstaltninger vedrørende nedsættelse af lønningerne blev vedtaget af tvingende årsager knyttet til den omhandlede medlemsstats uforholdsmæssige budgetunderskud og i forbindelse med et EU-program om finansiel støtte til denne medlemsstat, ikke, således som det fremgår af den nævnte doms præmis 29-40, nogen rolle ved den fortolkning, som foranledigede Domstolen til at fastslå, at artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU fandt anvendelse i den pågældende sag. Den konklusion beroede på den omstændighed, at den i den sag berørte nationale instans, nemlig Tribunal de Contas (revisionsret, Portugal), med forbehold af den undersøgelse, som det tilkom den forelæggende ret i den sag at foretage, som retsinstans kunne træffe afgørelse vedrørende spørgsmål om anvendelsen eller fortolkningen af EU-retten, og som således vedrørte områder, der var omfattet af EU-retten (dom af 24.6.2019, Kommissionen mod Polen (den øverste domstols uafhængighed), C-619/18, EU:C:2019:531, præmis 51 og den deri nævnte retspraksis).
- 84 Da tvisterne i hovedsagerne vedrører angivelige tilsidesættelser af EU-retlige bestemmelser, er det tilstrækkeligt at fastslå, at den retsinstans, der i de foreliggende sager skal træffe afgørelser i disse tvister, vil skulle træffe afgørelse vedrørende spørgsmål om anvendelsen eller fortolkningen af EU-retten, som således vedrører områder, der er omfattet af EU-retten som omhandlet i artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU.
- 85 Det bemærkes endelig for så vidt angår protokol (nr. 30) om anvendelsen af Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder i Republikken Polen og i Det Forenede Kongerige (EUT 2010, C 83, s. 313), som generalstatsadvokaten ligeledes har påberåbt sig, at den ikke vedrører artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, og at den heller ikke rejser tvivl om chartrets anvendelighed i Polen og ikke har til formål at fritage Republikken Polen fra forpligtelsen til at overholde chartrets bestemmelser (dom af 24.6.2019, Kommissionen mod Polen (den øverste domstols uafhængighed), C-619/18, EU:C:2019:531, præmis 53 og den deri nævnte retspraksis).
- 86 Det følger af samtlige ovenstående betragtninger, at Domstolen har kompetence til at fortolke chartrets artikel 47 og artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU i den foreliggende sag.

Spørgsmålet om, hvorvidt det er ufornuddent at træffe afgørelse

- 87 Domstolsrådet, generalstatsadvokaten og den polske regering har anført, at republikkens præsident den 17. december 2018 underskrev ustawa o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym (lov om ændring af [den nye lov om den øverste domstol]), af 21. november 2018 (Dz. U. af 2018, position 2507, herefter »lov af 21. november 2018«), som trådte i kraft den 1. januar 2019.
- 88 Det fremgår af den lovs artikel 1, at artikel 37, stk. 1a-4, og artikel 111, stk. 1, i den nye lov om den øverste domstol ophæves, og at denne lovs artikel 37, stk. 1, ændres således, at »[d]ommerne ved Sąd Najwyższy [(øverste domstol)] pensioneres ved 65-års alderen«. Det præciseres imidlertid, at denne sidstnævnte bestemmelse kun finder anvendelse på dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol),

som tiltræder dette embede efter den 1. januar 2019. I forhold til dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), der er tiltrådt embedet før denne dato, anvendes de tidligere bestemmelser i artikel 30 i lov om den øverste domstol af 23. november 2002, som fastsatte en pensionsalder på 70 år.

- 89 Artikel 2, stk. 1, i lov af 21. november 2018 bestemmer, at »[f]ra datoen for denne lovs ikrafttrædelse genindsættes de dommere ved Sąd Najwyższy [(øverste domstol)] eller dommere ved Naczelny Sąd Administracyjny [(øverste domstol i forvaltningsretlige sager)], som gik på pension i medfør af artikel 37, stk. 1-4, eller artikel 111, stk. 1 eller 1a, i [den nye lov om den øverste domstol], i de embeder, de udøvede på datoen for ikrafttrædelse af [nævnte lov]. Udøvelsen af embedet som dommer ved Sąd Najwyższy [(øverste domstol)] eller dommer ved Naczelny Sąd Administracyjny [(øverste domstol i forvaltningsretlige sager)] anses for at være fortsat uden afbrydelse.«
- 90 Artikel 4 i lov af 21. november 2018 bestemmer i stk. 1, at »[d]e procedurer, der er indledt i henhold til artikel 37, stk. 1, og artikel 111, stk. 1-1b, i [lov om den øverste domstol], og de søgsmål, der verserer i disse sager på datoen for denne lovs ikrafttrædelse, afsluttes«, og i stk. 2, at »[s]ager, der har til formål at fastslå, at der foreligger et ansættelsesforhold som siddende dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) eller dommer ved Naczelny Sąd Administracyjny (øverste domstol i forvaltningsretlige sager) vedrørende de i artikel 2, stk. 1, omhandlede dommere, og som verserer på datoen for denne lovs ikrafttrædelse, afsluttes«.
- 91 Ifølge domstolsrådet, generalstatsadvokaten og den polske regering følger det af artikel 1, og artikel 2, stk. 1, i lov af 21. november 2018, at de sagsøgende dommere i hovedsagerne, som var blevet pensioneret i henhold til de nu ophævede bestemmelser i den nye lov om den øverste domstol, fuldt ud er blevet genindsat ved deres respektive retsinstanser, indtil de i overensstemmelse med de tidligere gældende nationale bestemmelser fylder 70 år, samtidig med, at enhver mulighed for, at republikkens præsident kan forlænge deres embedsperiode ud over den normale pensionsalder, ligeledes er fjernet.
- 92 Under disse omstændigheder og i overensstemmelse med det, der foreskrives i samme lovs artikel 4, der bestemmer, at tvister som de i hovedsagerne omhandlede afsluttes, har disse sidstnævnte mistet deres genstand, således at det ikke længere er fornødent for Domstolen at træffe afgørelse herom.
- 93 Henset til det ovenstående henvendte Domstolen sig den 23. januar 2019 til den forelæggende ret med henblik på at afklare, om denne retsinstans, efter lov af 21. november 2018 var trådt i kraft, mente, at en besvarelse af dens præjudicielle spørgsmål stadig var nødvendig, for at den kunne træffe afgørelse i hovedsagerne.
- 94 I sit svar af 25. januar 2019 svarede den forelæggende ret bekræftende på dette spørgsmål, idet den præciserede, at den ved kendelser af 23. januar 2019 havde udsat afgørelsen vedrørende de påstande om bortfald af sagens genstand, som generalstatsadvokaten på grundlag af artikel 4, stk. 1 og 2, i lov af 21. november 2018 havde nedlagt for den, indtil Domstolen træffer afgørelse i de foreliggende sager.
- 95 Den forelæggende ret har i dette svar redegjort for, at et svar på de i disse sager stillede spørgsmål stadig er nødvendigt for, at den kan løse de indledende problemer af processuel karakter, som er rejst for denne retsinstans, før den kan afsige sine domme i disse sager.
- 96 I øvrigt og for så vidt angår realiteten i hovedsagerne havde lov af 21. november 2018 ikke til formål at fjerne den nationale lovgivnings uforenelighed med EU-retten, men at gennemføre de foreløbige foranstaltninger, som Domstolens vicepræsident pålagde ved sin kendelse af 19. oktober 2018, Kommissionen mod Polen (C-619/18 R, ikke trykt i Sml., EU:C:2018:852), stadfæstet ved Domstolens kendelse af 17.12.2018, Kommissionen mod Polen (C-619/18 R, EU:C:2018:1021). Denne lov har således ikke ex tunc annulleret de omtvistede nationale bestemmelser eller deres retlige virkninger. Selv om denne lov angiveligt genindsætter de sagsøgende dommere i hovedsagerne i deres embeder efter deres pensionering og indfører en retlig fiktion med hensyn til deres uafbrudte embedsperiode

qua denne genindsættelse, tilsigter hovedsagerne at fastslå, at de omhandlede dommere aldrig blev pensioneret og fuldt ud forblev i deres embede i hele denne periode, hvilket kun kan følge af en ophævelse af de omtvistede nationale regler som følge af EU-rettens forrang. Denne sontring er afgørende for afgørelsen af de omhandlede dommers status med hensyn til deres evne til at træffe retlige, organisatorisk og administrative foranstaltninger, såvel som med hensyn til eventuelle gensidige krav i forhold til Sąd Najwyższy (øverste domstol) vedrørende arbejdsrelationen, henholdsvis spørgsmålet om disciplinært ansvar. I denne sidstnævnte henseende har den forelæggende ret fremhævet, at disse dommere i henhold til erklæringer fra repræsentanter for den politiske magt ulovligt har udført retslige funktioner indtil den 1. januar 2019, som er den dato, hvor lov af 21. november 2018 trådte i kraft.

- 97 Det bemærkes, således som det fremgår af fast retspraksis, at det udelukkende tilkommer den nationale ret, for hvilken en tvist er indbragt, og som har ansvaret for den retsafgørelse, som skal træffes, på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere, såvel om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at den kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, den forelægger Domstolen. Når de forelagte spørgsmål vedrører fortolkningen af en EU-retlig regel, er Domstolen derfor principielt forpligtet til at træffe afgørelse (dom af 10.12.2018, Wightman m.fl., C-621/18, EU:C:2018:999, præmis 26 og den deri nævnte retspraksis).
- 98 Heraf følger, at der foreligger en formodning for, at spørgsmål om EU-retten er relevante. Domstolen kan kun afslå at træffe afgørelse vedrørende et præjudicielt spørgsmål fra en national ret, såfremt det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af en EU-retlig regel savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, når problemet er af hypotetisk karakter, eller når Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan foretage en sagligt korrekt besvarelse af de forelagte spørgsmål (dom af 10.12.2018, Wightman m.fl., C-621/18, EU:C:2018:999, præmis 27 og den deri nævnte retspraksis).
- 99 Det skal i de foreliggende sager første og fremmest fremhæves, at den forelæggende ret med de præjudicielle spørgsmål, den har forelagt Domstolen, og med den fortolkning af EU-retten, den har anmodet om i de foreliggende sager, ikke søger klarhed vedrørende de materielle spørgsmål i de tvister, der verserer for den, og som selv vedrører andre EU-retlige spørgsmål, men vedrørende et problem af processuel karakter, som skal afgøres af denne retsinstans in limine litis, idet det vedrører selve denne retsinstans' kompetence til at træffe afgørelse i disse tvister.
- 100 Det bemærkes i denne henseende, at Domstolen i henhold til fast praksis kan forsyne den nationale ret med de fortolkningsdata vedrørende EU-retten, der kan bidrage til en løsning af det kompetencespørgsmål, den er stillet over for (dom af 22.10.1998, IN.CO.GE.'90 m.fl., C-10/97 – C-22/97, EU:C:1998:498, præmis 15 og den deri nævnte retspraksis, og af 12.12.2002, Universale-Bau m.fl., C-470/99, EU:C:2002:746, præmis 43). Dette gælder navnlig, når de forelagte spørgsmål – som i de foreliggende sager, og som det fremgår af denne doms præmis 79-81 – vedrører spørgsmålet om, hvorvidt den nationale retsinstans, der normalt er kompetent til at træffe afgørelse i en tvist, hvori et retssubjekt gør en rettighed, som vedkommende udleder af EU-retten, opfylder de krav, der følger af retten til effektive retsmidler som sikret ved chartrets artikel 47 og artikel 9, stk. 1, i direktiv 2000/78.
- 101 Med hensyn til lov af 21. november 2018, vedrører den ikke de aspekter, som angår den retslige kompetence til at træffe afgørelse i de hovedsager, som den forelæggende ret således er anmodet om at afgøre, og med hensyn til hvilke den i de foreliggende sager har anmodet om en fortolkning af EU-retten.
- 102 Det skal endelige præciseres, at den omstændighed, at nationale bestemmelser såsom artikel 4, stk. 1 og 2, i lov af 21. november 2018 fastsætter, at tvister som de i hovedsagerne afsluttes, ikke principielt og i fraværet af en afgørelse fra den forelæggende ret, som træffer afgørelse om en sådan afslutning,

eller om at det er uforholdent at træffe afgørelse i hovedsagerne, kan foranledige Domstolen til at konkludere, at det er uforholdent for denne at træffe afgørelse vedrørende de præjudicielle spørgsmål, der er blevet forelagt for den.

- 103 Det skal således bemærkes, at de nationale retter har en meget vid adgang til at vende sig til Domstolen med et spørgsmål om fortolkningen af relevante EU-retlige bestemmelser, idet denne adgang omdannes til en forpligtelse for de retter, der træffer afgørelse i sidste instans, med forbehold af de undtagelser, der er anerkendt i Domstolens praksis. En bestemmelse i national ret kan således efter omstændighederne ikke forhindre en national ret i at gøre brug af denne adgang eller i at opfylde denne forpligtelse. Såvel denne adgang som denne forpligtelse er nemlig uadskilleligt forbundet med samarbejdsordningen mellem de nationale domstole og Domstolen, som er fastlagt ved artikel 267 TEUF, og opgaverne for den ret, der er ansvarlig for anvendelsen af EU-retten, som i medfør af denne bestemmelse er overladt til de nationale retter (dom af 5.4.2016, PFE, C-689/13, EU:C:2016:199, præmis 32 og 33 og den deri nævnte retspraksis).
- 104 Nationale bestemmelser som de i denne doms præmis 102 nævnte kan ikke forhindre en afdeling i en ret, der træffer afgørelse i sidste instans, som står over for et spørgsmål om fortolkning af EU-retten, i at fastholde de spørgsmål, den har stillet i en præjudiciel anmodning til Domstolen.
- 105 Det skal endelig fremhæves, at for så vidt angår sagerne C-624/18 og C-625/18, som vedrører spørgsmålet om, hvorvidt en arbejdsrelation som aktiv siddende dommer er blevet opretholdt imellem sagsøgerne i hovedsagerne og deres arbejdsgiver, Sąd Najwyższy (øverste domstol), fremgår det af de forklaringer, den forelæggende ret har givet, og som er gengivet i denne doms præmis 96, at henset til bl.a. alle de konsekvenser, der følger af eksistensen af en sådan arbejdsrelation, er det ikke åbenbart, at det er uforholdent at træffe afgørelse i de sager, der verserer for denne retsinstans, blot fordi artikel 2, stk. 1, i lov af 21. november 2018 er trådt i kraft.
- 106 Det følger af det foregående i sin helhed, at vedtagelsen og ikrafttrædelsen af lov af 21. november 2018 ikke efter sin karakter kan begrunde, at Domstolen ikke træffer afgørelse vedrørende det andet og det tredje spørgsmål i sagerne C-624/18 og C-625/18.
- 107 Hvad derimod angår sag C-585/18 bemærkes det, at den tvist, der verserer for den forelæggende ret, er rettet mod en udtalelse afgivet af domstolsrådet inden for rammerne af en procedure, der eventuelt kunne føre til en afgørelse om forlængelse af dommerembedet for sagsøgeren i hovedsagen ud over den nyligt fastsatte pensionsalder på 65 år.
- 108 Det skal imidlertid fastslås, at det ikke fremgår af de ovennævnte forklaringer, som den forelæggende ret har givet, at dette søgsmål kan anses for at have bevaret sin genstand, og navnlig at en sådan udtalelse ikke bortfalder, når såvel de nationale bestemmelser, der indfører denne nye pensionsalder, som dem, der indfører den procedure for forlængelse af embedsperioden, som nødvendiggør en sådan udtalelse, i medfør af nationale bestemmelser, der er vedtaget i mellemtiden, er blevet ophævet med den følge, at sagsøgeren i hovedsagen har kunnet forblive i sit embede som dommer indtil 70-års alderen i overensstemmelse med de nationale bestemmelser, der var i kraft før vedtagelsen af de således ophævede bestemmelser.
- 109 Under disse omstændigheder, og henset til de principper, der nævnes i denne doms præmis 69 og 70, er det ikke længere forholdent for Domstolen at tage stilling til disse spørgsmål, som er forelagt i sag C-585/18.

Om formaliteten vedrørende det andet og det tredje spørgsmål i sag C-624/18 og C-625/18.

- 110 Den polske regering har gjort gældende, at det andet og det tredje spørgsmål i sagerne C-624/18 og C-625/18 skal afvises. Disse spørgsmål er for det første uden genstand, fordi en besvarelse af disse ikke er nødvendig, idet de sager, der verserer for afdelingen for arbejds- og socialforsikringsager, som har forelagt de præjudicielle spørgsmål, er blevet ikkeeksisterende i henhold til civilproceslovens artikel 379, nr. 4, grundet en overtrædelse af reglerne om retsinstansernes sammensætning og kompetence. Dommerkollegiet i den foreliggende sag ved denne afdeling består således af tre dommere, selv om artikel 79 i den nye lov om den øverste domstol bestemmer, at sager som hovedsagerne i første instans skal pådømmes af én dommer. For det andet kan besvarelsen af disse spørgsmål under alle omstændigheder hverken bemyndige den forelæggende ret til at påtage sig at dømme i sager, der henhører under kompetenceområdet for en anden afdeling ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), uden at medlemsstaternes enekompetence vedrørende organiseringen af retsinstanserne krænkes og Unionens kompetence overskrides, eller – således – være relevant for løsningen af tvisterne i hovedsagerne.
- 111 De forhold, der således er fremført, og som vedrører materielle aspekter, kan imidlertid på ingen måde påvirke formaliteten vedrørende de forelagte spørgsmål.
- 112 Disse spørgsmål vedrører i det væsentlige netop spørgsmålet om, hvorvidt en retsinstans som den forelæggende ret, på trods af de nationale regler om fordelingen af retlig kompetence, der er i kraft i den berørte medlemsstat, i henhold til de EU-retlige bestemmelser, der er omhandlet i disse spørgsmål, har pligt til at undlade at anvende disse nationale regler og efter omstændighederne påtage sig retlig kompetence for så vidt angår hovedsagerne. En dom, hvorved Domstolen bekræfter eksistensen af en sådan forpligtelse, er bindende for den forelæggende ret og for alle andre af Republikken Polens organer, uden at de interne bestemmelser vedrørende ugyldighed eller fordelingen af retlig kompetence, som den polske regering har henvist til, kan være til hinder derfor.
- 113 Det følger heraf, at de indvendinger, den polske regering har fremsat med hensyn til formaliteten af disse spørgsmål, ikke kan tiltrædes.

Om realitetsbehandlingen af det andet og det tredje spørgsmål i sagerne C-624/18 og C-625/18

- 114 Det bemærkes, som det fremgår af denne doms præmis 77-81, at i situationer som de i hovedsagerne omhandlede, hvori sagsøgerne hævder, at det i direktiv 2000/78 fastsatte forbud med forskelsbehandling på grund af alder med hensyn til beskæftigelse er blevet tilsidesat i forhold til dem, finder såvel chartrets artikel 47, der sikrer retten til en effektiv domstolsbeskyttelse, som dette direktivs artikel 9, stk. 1, der bekræfter denne ret til en effektiv domstolsbeskyttelse, anvendelse.
- 115 Det gælder i denne henseende, at selv om det, hvis der ikke findes EU-retlige bestemmelser på området, i henhold til fast retspraksis tilkommer hver enkelt medlemsstat i sin interne retsorden at udpege de kompetente domstole og fastsætte de processuelle regler for søgsmål til sikring af beskyttelsen af de individuelle rettigheder, som følger af Unionens retsorden, har medlemsstaterne imidlertid en forpligtelse til i hvert enkelt tilfælde at sikre, at retten til en effektiv domstolsbeskyttelse af disse rettigheder overholdes, således som det sikres ved chartrets artikel 47 (jf. i denne retning dom af 22.10.1998, IN.CO.GE.'90 m.fl., C-10/97 – C-22/97, EU:C:1998:498, præmis 14 og den deri nævnte retspraksis, af 15.4.2008, Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, præmis 44 og 45, og af 19.3.2015, E.ON Földgáz Trade, C-510/13, EU:C:2015:189, præmis 49 og 50 og den deri nævnte retspraksis).
- 116 Det bemærkes i øvrigt, at chartrets artikel 52, stk. 3, præciserer, at i det omfang chartret indeholder rettigheder svarende til dem, der er sikret ved EMRK, har de samme betydning og omfang som i konventionen.

- 117 Som det fremgår af forklaringerne til chartrets artikel 47, der i overensstemmelse med artikel 6, stk. 1, tredje afsnit, TEU og chartrets artikel 52, stk. 7, skal tages i betragtning ved fortolkningen af chartret, svarer artikel 47, stk. 1 og 2, til EMRK's artikel 6, stk. 1, og artikel 13 (dom af 30.6.2016, Toma et Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci, C-205/15, EU:C:2016:499, præmis 40 og den deri nævnte retspraksis).
- 118 Domstolen skal derfor sørge for, at den fortolkning, som den foretager af chartrets artikel 47, stk. 2, sikrer et beskyttelsesniveau, som ikke tilsidesætter det beskyttelsesniveau, der er sikret ved EMRK's artikel 6, således som denne fortolkes af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (dom af 29.7.2019, Gambino og Hyka, C-38/18, EU:C:2019:628, præmis 39).
- 119 For så vidt angår indholdet af chartrets artikel 47, stk. 2, fremgår det af selve ordlyden af denne bestemmelse, at den grundlæggende rettighed til effektive retsmidler, som den sikrer, navnlig indebærer, at enhver har ret til en retfærdig rettergang for en uafhængig og upartisk domstol.
- 120 Dette krav om retternes uafhængighed, som er uløseligt forbundet med udøvelsen af dømmende myndighed, er en del af kerneindholdet i retten til en effektiv retsbeskyttelse og i den grundlæggende ret til en retfærdig rettergang, der har afgørende betydning som garant for beskyttelsen af samtlige de rettigheder, som borgerne afleder af EU-retten, og for bevarelsen af medlemsstaternes fælles værdier, der er nævnt i artikel 2 TEU, herunder retsstatsprincippet (dom af 24.6.2019, Kommissionen mod Polen (den øverste domstols uafhængighed), C-619/18, EU:C:2019:531, præmis 58 og den deri nævnte retspraksis).
- 121 Dette krav om uafhængighed omfatter i henhold til fast retspraksis to aspekter. Det første, eksterne, aspekt kræver, at den pågældende ret udøver sit hverv helt uafhængigt og uden at være underlagt noget hierarkisk forhold eller stå i afhængighedsforhold til nogen og uden at modtage ordrer eller instrukser fra nogen, og at den således er beskyttet mod indgreb og pres udefra, der kan bringe dens medlemmers uafhængige bedømmelse i fare og påvirke deres afgørelser (dom af 25.7.2018, Minister for Justice and Equality (Mangler ved domstolssystemet), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, præmis 63 og den deri nævnte retspraksis, og af 24.6.2019, Kommissionen mod Polen (den øverste domstols uafhængighed), C-619/18, EU:C:2019:531, præmis 72).
- 122 Det andet, interne, aspekt hænger sammen med begrebet upartiskhed og vedrører det forhold, at der skal være den samme afstand til tvistens parter og deres respektive interesser for så vidt angår tvistens genstand. Dette aspekt fordrer objektivitet og en fuldstændig mangel på interesse i sagens udfald ud over den strikte anvendelse af retsregler (dom af 25.7.2018, Minister for Justice and Equality (Mangler ved domstolssystemet), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, præmis 65 og den deri nævnte retspraksis, og af 24.6.2019, Kommissionen mod Polen (den øverste domstols uafhængighed), C-619/18, EU:C:2019:531, præmis 73).
- 123 Disse garantier for uafhængighed og upartiskhed forudsætter, at der findes regler – om bl.a. organets sammensætning, medlemmernes udnævnelse og funktionsperiode, tilfælde, hvor organets medlemmer kan vige deres sæde, tilfælde, hvor de har pligt til at vige deres sæde, samt tilfælde, hvor de kan afsættes – som gør det muligt at fjerne enhver rimelig tvivl i offentligheden om, at organet er uimodtageligt for påvirkninger udefra og neutralt i forhold til de interesser, som står over for hinanden (dom af 25.7.2018, Minister for Justice and Equality (Mangler ved domstolssystemet), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, præmis 66 og den deri nævnte retspraksis, og af 24.6.2019, Kommissionen mod Polen (den øverste domstols uafhængighed), C-619/18, EU:C:2019:531, præmis 74).
- 124 I øvrigt skal retsinstansernes uafhængighed i overensstemmelse med det princip om magtens tredeling, som er kendetegnende for en retsstats funktionsmåde, sikres i forhold til den lovgivende og den udøvende magt (jf. i denne retning dom af 10.11.2016, Poltorak, C-452/16 PPU, EU:C:2016:858, præmis 35).

- 125 Det er i denne henseende afgørende, at dommerne er beskyttet mod indblanding eller ydre pres, der ville kunne bringe deres uafhængighed i fare. De regler, der nævnes i denne doms præmis 123 skal navnlig udelukke ikke blot enhver direkte indflydelse i form af instrukser, men ligeledes mere indirekte former for indflydelse, som kan påvirke de pågældende dommers afgørelser (jf. i denne retning dom af 24.6.2019, Kommissionen mod Polen (den øverste domstols uafhængighed), C-619/18, EU:C:2019:531, præmis 112 og den deri nævnte retspraksis).
- 126 Denne fortolkning af chartrets artikel 47 underbygges af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols retspraksis vedrørende EMRK's artikel 6, stk. 1, hvorefter denne bestemmelse kræver, at domstolene er uafhængige af såvel parterne som den lovgivende og den udøvende magt (Menneskerettighedsdomstolens dom af 18.5.1999, Ninn-Hansen mod Danmark, CE:ECHR:1999:0518DEC002897295, s. 19 og den deri nævnte retspraksis).
- 127 I henhold til samme domstols faste praksis skal der ved afgørelsen af, om en retsinstans er »uafhængig« som omhandlet i denne artikel 6, stk. 1, bl.a. tages hensyn til måden, hvorpå medlemmerne udnævnes, og deres embedsperiode, eksistensen af garantier mod udefrakommende pres og spørgsmålet om, hvorvidt organet fremstår uafhængigt (Menneskerettighedsdomstolen, 6.11.2018, Ramos Nunes de Carvalho e Sá mod Portugal, CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, § 144 og den deri nævnte retspraksis), idet det i denne sidstnævnte henseende præciseres, at det er selve den tillid, som enhver domstol skal indgyde borgerne i et demokratisk samfund, der står på spil (jf. i denne retning Menneskerettighedsdomstolen, 21.6.2011, Fruni mod Slovakiet, CE:ECHR:2011:0621JUD000801407, § 141).
- 128 For så vidt angår betingelsen om »upartiskhed« som omhandlet i samme artikel 6, stk. 1, kan den i henhold til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols ligeledes faste retspraksis vurderes på forskellig vis, nemlig ved en subjektiv fremgangsmåde, hvor der tages hensyn til dommerens personlige overbevisning og dennes adfærd, dvs. ved at undersøge, om dommeren giver udtryk for at have taget stilling eller tilkendegiver en personlig forudfattet mening i sagen, samt en objektiv fremgangsmåde, der består i at afgøre, om domstolen selv, bl.a. dens sammensætning, giver tilstrækkelige garantier til at udelukke enhver legitim tvivl om dens upartiskhed. For så vidt angår en objektiv vurdering, består den i at undersøge, om der uafhængigt af dommerens personlige optræden findes omstændigheder, der kan efterprøves, og som kan gøre det muligt at så tvivl om dommerens upartiskhed. I denne forbindelse kan selv fremtræden have betydning. Dette gælder igen den tillid, som et demokratisk samfunds domstole bør indgyde borgerne, herunder først og fremmest sagens parter (jf. bl.a. Menneskerettighedsdomstolen, 6.5.2003, Kleyn m.fl. mod Nederlandene, CE:ECHR:2003:0506JUD003934398, § 191 og den deri nævnte retspraksis, og af 6.11.2018, Ramos Nunes de Carvalho e Sá mod Portugal, CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, §§ 145, 147 og 149 og den deri nævnte retspraksis).
- 129 Som Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol gentagne gange har fremhævet, er disse begreber om uafhængighed og objektiv upartiskhed indbyrdes nært forbundne, hvilket har foranlediget den domstol til i almindelighed at undersøge dem sammen (jf. bl.a. Menneskerettighedsdomstolen, 6.5.2003, Kleyn m.fl. mod Nederlandene, CE:ECHR:2003:0506JUD003934398, § 192 og den deri nævnte retspraksis, og af 6.11.2018, Ramos Nunes de Carvalho e Sá mod Portugal, CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, § 150 og den deri nævnte retspraksis). I henhold til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis skal parternes synspunkter tages i betragtning ved en afgørelse om, hvorvidt der foreligger grunde til at frygte, at kravene til uafhængighed og objektiv upartiskhed ikke er opfyldt i en given sag, men disse synspunkter er ikke afgørende. Det afgørende forhold består i at vide, om de omhandlede bekymringer kan anses for at være objektivt begrundede (jf. navnlig Menneskerettighedsdomstolen, 6.5.2003, Kleyn m.fl. mod Nederlandene, CE:ECHR:2003:0506JUD003934398, §§ 193 og 194 og den deri nævnte retspraksis, og af 6.11.2018, Ramos Nunes de Carvalho e Sá mod Portugal, CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, §§ 147 og 152 og den deri nævnte retspraksis).

- 130 Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har vedrørende dette emne gentagne gange fremhævet, at selv om princippet om adskillelse af den udøvende magt og de dømmende myndigheder har haft en stigende betydning i Menneskerettighedsdomstolens praksis, pålægger hverken artikel 6 eller nogen anden bestemmelse i EMRK staterne en bestemt forfatningsmæssig model, som på den ene eller anden måde fastsætter forholdet og interaktionen mellem de forskellige statslige instanser, eller som pålægger disse stater at tilpasse sig det ene eller andet forfatningsteoretiske begreb vedrørende de tilladelige grænser for dette samspil. Spørgsmålet er stadig, om kravene i henhold til EMRK overholdes i en given sag (jf. bl.a. Menneskerettighedsdomstolen, 6.5.2003, Kleyn m.fl. mod Nederlandene, CE:ECHR:2003:0506JUD003934398, § 193 og den deri nævnte retspraksis, 9.11.2006, Sacilor Lormines mod Frankrig, CE:ECHR:2006:1109JUD006541101, § 59, og 18.10.2018, Thiam mod Frankrig, CE:ECHR:2018:1018JUD008001812, § 62 og den deri nævnte retspraksis).
- 131 I de foreliggende sager vedrører den tvivl, den forelæggende ret har givet udtryk for, nærmere bestemt spørgsmålet om, hvorvidt – henset til de nationale bestemmelser om oprettelsen af en specifik retsinstant såsom disciplinærafdelingen og vedrørende navnlig de kompetencer, den tillægges, dens sammensætning og de betingelser og den fremgangsmåde, der blev anvendt ved udnævnelsen af de dommere, der har sæde der, samt til den sammenhæng denne oprettelse og disse udnævnelser indgår i – en sådan retsinstant og de medlemmer, den er sammensat af, opfylder de krav til uafhængighed og upartiskhed, som en retsinstant skal opfylde i henhold til chartrets artikel 47, når retsinstanten skal træffe afgørelse i en tvist, hvor et retssubjekt – som i den foreliggende sag – gør gældende, at vedkommendes rettigheder i henhold til EU-retten er blevet krænket.
- 132 Det tilkommer i sidste ende den forelæggende ret at tage stilling til dette spørgsmål, efter at den har foretaget de vurderinger, der er påkrævet til det formål. Det skal således bemærkes, at artikel 267 TEUF ikke giver Domstolen kompetence til at anvende EU-retlige regler på et bestemt tilfælde, men kun til at udtale sig om fortolkningen af traktaterne og retsakter vedtaget af EU-institutionerne. I henhold til fast praksis kan Domstolen imidlertid som led i det retslige samarbejde, der er indført ved denne artikel, og på grundlag af sagens akter forsyne en national ret med de EU-retlige fortolkningslementer, der kan være hensigtsmæssige for den ved vurderingen af den ene eller den anden EU-retlige bestemmelses virkninger (dom af 16.7.2015, CHEZ Razpredelenie Bulgaria, C-83/14, EU:C:2015:480, præmis 71 og den deri nævnte retspraksis).
- 133 I denne henseende og for så vidt angår selve de betingelser, som udnævnelsen af medlemmerne af disciplinærafdelingen er foregået under, skal det indledningsvis præciseres, at den omstændighed alene, at disse medlemmer blev udnævnt af republikkens præsident, ikke er af en sådan karakter, at den skaber en afhængighed for disse dommere af denne præsident eller rejser tvivl om deres upartiskhed, hvis de berørte, når de først er udnævnt, ikke påvirkes af nogen form for pression og ikke modtager instrukser i udøvelsen af deres funktioner (jf. i denne retning dom af 31.1.2013, D. og A., C-175/11, EU:C:2013:45, præmis 99, samt Menneskerettighedsdomstolen, 28.6.1984, Campbell og Fell mod Det Forenede Kongerige, CE:ECHR:1984:0628JUD000781977, § 79, 2.6.2005, Zolotas mod Grækenland, CE:ECHR:2005:0602JUD003824002 §§ 24 og 25, 9.11.2006, Sacilor Lormines mod Frankrig, CE:ECHR:2006:1109JUD006541101, § 67, og 18.10.2018, Thiam mod Frankrig, CE:ECHR:2018:1018JUD008001812, § 80 og den deri nævnte retspraksis).
- 134 Det er imidlertid stadig nødvendigt at sikre, at de materielle betingelser og den processuelle fremgangsmåde, hvorunder afgørelser om udnævnelser vedtages, har en sådan karakter, at der ikke opstår rimelig tvivl i offentligheden om, at de pågældende dommere er uimodtagelige for påvirkninger udefra og neutrale i forhold til de interesser, som står over for hinanden, når de berørte først er blevet udnævnt (jf. analogt dom af 24.6.2019, Kommissionen mod Polen (den øverste domstols uafhængighed), C-619/18, EU:C:2019:531, præmis 111).
- 135 Det er i denne forbindelse navnlig vigtigt, at disse betingelser og fremgangsmåder er affattet på en sådan måde, at de krav, der gengives i denne doms præmis 125, opfyldes.

- 136 I de foreliggende sager bemærkes det, at artikel 30 i den nye lov om den øverste domstol opregner samtlige de betingelser, der skal være opfyldt af en person, for at denne kan udnævnes til medlem af denne retsinstant. I øvrigt er dommerne ved disciplinærafdelingen i henhold til forfatningens artikel 179 og artikel 29 i den nye lov om den øverste domstol, i lighed med de dommere, der har sæde i denne retsinstant's andre afdelinger, udnævnt af republikkens præsident efter indstilling fra domstolsrådet, dvs. det organ, der i henhold til forfatningens artikel 186 er betroet opgaven som vogter af retsinstanternes og dommernes uafhængighed.
- 137 Et sådant organs medvirken i forbindelse med en udnævnelsesprocedure for dommere kan principielt utvivlsomt medvirke til at objektivisere denne procedure (jf. analogt dom af 24.6.2019, Kommissionen mod Polen (den øverste domstols uafhængighed), C-619/18, EU:C:2019:531, præmis 115; jf. ligeledes i denne retning Menneskerettighedsdomstolen, 18.10.2018, Thiam mod Frankrig, CE:ECHR:2018:1018JUD008001812, §§ 81 og 82). Navnlig er den omstændighed, at selve muligheden for, at republikkens præsident kan foretage en udnævnelse af en dommer ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), er underlagt betingelsen om, at der foreligger en indstilling i denne retning fra domstolsrådet, egnet til objektivt set at begrænse den skønsmargen, som republikkens præsident råder over ved udøvelsen af den kompetence, han således er blevet tildelt.
- 138 Dette gælder imidlertid kun på den betingelse navnlig, at dette organ selv er tilstrækkeligt uafhængigt af den lovgivende og den udøvende magt og af den myndighed, som det skal indgive en sådan indstilling til udnævnelse til (jf. analogt dom af 24.6.2019, Kommissionen mod Polen (den øverste domstols uafhængighed), C-619/18, EU:C:2019:531, præmis 116).
- 139 Den grad af uafhængighed, som domstolsrådet nyder i forhold til den lovgivende og den udøvende magt ved udøvelsen af de opgaver, som det således er blevet tillagt ved den nationale lovgivning som det organ, der i henhold til forfatningens artikel 186 er betroet opgaven som vogter af retsinstanternes og dommernes uafhængighed, kan således være relevant, når der er tale om at vurdere, om de dommere, der er blevet udvalgt, er i stand til at opfylde de krav om uafhængighed og upartiskhed, som følger af chartrets artikel 47.
- 140 Det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve, om domstolsrådet giver tilstrækkelige garantier for uafhængighed i forhold til den lovgivende og den udøvende magt, henset til alle de relevante faktiske og retlige forhold, og henset på én gang til de betingelser hvorunder medlemmerne af dette organ er blevet udpeget, og til den måde, hvorpå det konkret udfylder sin rolle.
- 141 Den forelæggende ret har nævnt en række forhold, som ifølge denne retsinstant giver anledning til tvivl om domstolsrådets uafhængighed.
- 142 Det gælder i denne henseende, at selv hvis det ene eller det andet af de forhold, der således er fremhævet af denne retsinstant, ikke i sig selv er kritisabelt, og i det tilfælde henhører under medlemsstaternes kompetence og de valg, de træffer, kan de i fællesskab og sammen med de omstændigheder, hvorunder disse valg træffes, imidlertid give anledning til tvivl om uafhængigheden af et organ, der skal deltage i udnævnelsesproceduren for dommere, selv om det ikke nødvendigvis er konklusionen, når disse forhold betragtes hver især.
- 143 Med dette forbehold kan følgende omstændigheder blandt de forhold, som den forelæggende ret har nævnt, være relevante med henblik på en sådan samlet vurdering: For det første den omstændighed, at det nyligt sammensatte domstolsråd blev konstitueret i kraft af en forkortelse af det løbende mandat på fire år for de medlemmer, der hidtil udgjorde dette organ, for det andet den omstændighed, at mens de 15 medlemmer af domstolsrådet, som vælges blandt dommerne, tidligere blev valgt af deres ligemænd, vælges de nu af en gren af den lovgivende magt blandt kandidater, som bl.a. kan indstilles af grupper på 2 000 borgere eller 25 dommere, idet denne reform har ført til udnævnelser, der har medført, at antallet af domstolsrådets medlemmer, der direkte hidrører fra den politiske magt eller er valgt af denne, nu udgør 23 ud af de 25 medlemmer, som domstolsrådet består

af, og for det tredje eksistensen af eventuelle uregelmæssigheder, som udnævnelsesprocessen for visse af domstolsrådets medlemmer i den nye konfiguration kunne være behæftet med, som den forelæggende ret har henvist til, og som det i givet fald tilkommer den at efterprøve.

- 144 Med henblik på denne samlede vurdering kan den forelæggende ret ligeledes tage hensyn til den måde, hvorpå dette organ udfører sin forfatningsmæssige opgave som vogter af retsinstanernes og dommernes uafhængighed, og den måde, hvorpå den udøver sine forskellige beføjelser, og navnlig om den gør dette på en måde, der kan rejse tvivl om dets uafhængighed af den lovgivende og den udøvende magt.
- 145 I øvrigt, og henset til den omstændighed, at republikkens præsidents afgørelser om udnævnelse af dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), som det fremgår af de sagsakter, Domstolen råder over, ikke kan gøres til genstand for retslig prøvelse, tilkommer det den forelæggende ret at efterprøve, om den måde, hvorpå artikel 44, stk. 1 og 1a, i lov om domstolsrådet definerer rækkevidden af et søgsmål, der kan anlægges til prøvelse af en erklæring fra domstolsrådet, herunder dets afgørelser om fremlæggelse af forslag til udnævnelse af dommere ved denne retsinstans, gør det muligt at sikre en effektiv retslig kontrol med disse indstillinger, der som minimum omfatter en efterprøvelse af, at der ikke foreligger overskridelse af beføjelser eller magtfordrejning, retlige fejl eller et åbenbart urigtigt skøn (jf. i denne retning Menneskerettighedsdomstolen, 18.10.2018, Thiam mod Frankrig, CE:ECHR:2018:1018JUD008001812, §§ 25 og 81).
- 146 Uafhængigt af denne undersøgelse vedrørende de betingelser, hvorunder de nye dommer ved disciplinærafdelingen således er blevet udnævnt, og den rolle domstolsrådet har spillet i den henseende, kan den forelæggende ret med henblik på at undersøge, om denne retsinstans og de medlemmer, den er sammensat af, opfylder de krav om uafhængighed og upartiskhed, der følger af chartrets artikel 47, ligeledes tage hensyn til forskellige andre forhold, der mere direkte karakteriserer denne instans.
- 147 Dette er således for det første tilfældet for den omstændighed, som den forelæggende ret har fremhævet, hvorefter en sådan retsinstans i medfør af artikel 27, stk. 1, i den nye lov om den øverste domstol, er tillagt en enekompetence til at påkende sager vedrørende arbejds- og socialforsikringsret samt pensionering for så vidt angår dommere ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), hvilke sager indtil nu har henhørt under de almindelige domstoles kompetence.
- 148 Selv om en sådan omstændighed ikke er afgørende som sådan, bemærkes det ikke desto mindre, at for så vidt navnlig angår tvister vedrørende pensioneringen af dommerne ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), såsom tvisterne i hovedsagerne, fandt deres tildeling til disciplinærafdelingen sted sideløbende med den stærkt omtvistede vedtagelse af bestemmelserne i den nye lov om den øverste domstol, som fastsatte en nedsættelse af pensionsalderen for dommerne ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) og anvendelsen af denne foranstaltning på siddende dommere ved denne retsinstans, og som tillagde republikkens præsident skønsmæssige beføjelser til at forlænge den aktive embedsperiode for denne retsinstans' dommere ud over den nyligt fastsatte pensionsalder.
- 149 Det bemærkes i denne henseende, at Domstolen i sin dom af 24. juni 2019, Kommissionen mod Polen (den øverste domstols uafhængighed) (C-619/18, EU:C:2019:531), fastslog, at Republikken Polen grundet vedtagelsen af disse foranstaltninger havde bragt uafsætteligheden og uafhængigheden for dommerne ved Sąd Najwyższy (øverste domstol) i fare og tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU.
- 150 I en sådan sammenhæng skal det for det andet ligeledes fremhæves, hvilket den forelæggende ret også har fremhævet, at disciplinærafdelingen i henhold til artikel 131 i den nye lov om den øverste domstol udelukkende skal sammensættes af nyudnævnte dommere og følgelig under udelukkelse af de dommere, der allerede udøver deres embede ved Sąd Najwyższy (øverste domstol).

- 151 Det bemærkes for det tredje, at selv om disciplinærafdelingen er oprettet som en afdeling ved Sąd Najwyższy (øverste domstol), fremgår det, at den i modsætning til de andre afdelinger, som denne retsinstant består af, og som det navnlig fremgår af artikel 20 i den nye lov om den øverste domstol, har en særlig høj grad af autonomi inden for denne retsinstant.
- 152 Selv om disse forskellige omstændigheder, der fremhæves i denne doms præmis 147-151, ikke i sig selv og når de betragtes isoleret med sikkerhed efter deres karakter medfører tvivl om uafhængigheden af en instans som disciplinærafdelingen, kan dette forholde sig anderledes når henses til kombinationen deraf, og det så meget desto mere, hvis den ovennævnte undersøgelse for så vidt angår domstolsrådet måtte vise sidstnævntes manglende uafhængighed af den lovgivende og den udøvende magt.
- 153 Den forelæggende ret skal således – idet den samtidig efter omstændighederne skal tage hensyn til de konkrete begrundelser eller formål, som gøres gældende for den med henblik på at begrunde visse af de pågældende foranstaltninger – undersøge, om kombinationen af de omstændigheder, der nævnes i denne doms præmis 143-151, og enhver anden relevant omstændighed, der behørigt er godtgjort, og som den måtte få kendskab til, har en sådan karakter, at den rejser rimelig tvivl i offentligheden om, hvorvidt disciplinærafdelingen er uimodtagelig for påvirkninger udefra og navnlig i forhold til direkte eller indirekte påvirkninger fra den lovgivende og den udøvende magt og neutral i forhold til de interesser, som står over for hinanden, og således kan føre til, at denne instans ikke fremstår som uafhængigt og upartisk, hvilket kan skade den tillid, som domstolene skal indgyde borgerne i et demokratisk samfund.
- 154 Hvis den forelæggende ret når til den konklusion, at dette er tilfældet, følger det deraf, at en sådan retsinstant ikke opfylder de krav, der følger af chartrets artikel 47 og artikel 9, stk. 1, i direktiv 2000/78, idet den ikke udgør en uafhængig og upartisk domstol som omhandlet i disse bestemmelser.
- 155 Den forelæggende ret ønsker ligeledes oplyst, om princippet om EU-rettens forrang i et sådant tilfælde forpligter den til at undlade at anvende de nationale bestemmelser, der forbeholder denne instans den retlige kompetence til at påkende sådanne tvister.
- 156 Med henblik på besvarelsen af dette spørgsmål bemærkes det, at EU-retten er kendetegnet ved den omstændighed, at den er udledt af en selvstændig kilde, som udgøres af traktaterne, ved dens forrang i forhold til medlemsstaternes retssystemer og ved den direkte virkning af en hel række bestemmelser, der gælder for medlemsstaternes statsborgere og for staterne selv. Disse grundlæggende karakteristika har givet anledning til et struktureret netværk af indbyrdes afhængige principper, regler og retlige forbindelser, der er gensidigt bindende for Unionen selv og dens medlemsstater og indbyrdes mellem medlemsstaterne (udtalelse 1/17 (CETA-aftalen EU-Canada) af 30.4.2019, EU:C:2019:341, præmis 109 og den deri nævnte retspraksis).
- 157 Ifølge princippet om EU-rettens forrang har EU-retten en fortrinsstilling i forhold til medlemsstaternes nationale ret (dom af 24.6.2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, præmis 53 og den deri nævnte retspraksis).
- 158 Dette princip medfører derfor en forpligtelse for alle instanser i medlemsstaterne til at sikre, at de forskellige EU-retlige regler gennemføres fuldt ud, idet medlemsstaternes nationale ret ikke kan ændre den virkning, som disse forskellige regler tillægges på disse staters område (dom af 24.6.2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, præmis 54 og den deri nævnte retspraksis).
- 159 Det bemærkes i denne henseende navnlig, at princippet om overensstemmende fortolkning af national ret, i henhold til hvilket de nationale retter har pligt til i videst muligt omfang at fortolke national ret i overensstemmelse med EU-retten, udgør en væsentlig del af systemet i traktaterne, idet det gør det muligt for den nationale ret inden for rammerne af sin kompetence at sikre sig EU-rettens fulde virkning, når den afgør den tvist, der er indbragt for den (dom af 24.6.2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, præmis 55 og den deri nævnte retspraksis).

- 160 Det er endvidere i henhold til princippet om forrang, at den nationale ret, der inden for sit kompetenceområde skal anvende EU-retlige bestemmelser, har pligt til – såfremt det ikke er muligt for denne at anlægge en fortolkning af national lovgivning, der er i overensstemmelse med de EU-retlige krav – at sikre disse bestemmelsers fulde virkning, idet den om fornødent af egen drift skal undlade at anvende enhver modstående bestemmelse i national lovgivning, endog en senere national bestemmelse, uden at den behøver at anmode om eller afvente en forudgående ophævelse af denne bestemmelse ad lovgivningsvejen eller ved noget andet forfatningsmæssigt middel (dom af 24.6.2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, præmis 58 og den deri nævnte retspraksis).
- 161 I denne henseende har enhver national ret nærmere bestemt pligt til under en sag, der henhører under dens kompetence, som organ i en medlemsstat at undlade at anvende enhver national bestemmelse, der er i strid med en EU-retlig bestemmelse, som har direkte virkning i den sag, som den skal påkende (dom af 24.6.2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, præmis 61 og den deri nævnte retspraksis).
- 162 For så vidt angår chartrets artikel 47 fremgår det af Domstolens praksis, at denne bestemmelse i sig selv er tilstrækkelig og ikke skal præciseres ved bestemmelser i EU-retten eller i national ret for at tillægge private en ret, der som sådan kan påberåbes (dom af 17.4.2018, Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, præmis 78, og af 29.7.2019, Torubarov, C-556/17, EU:C:2019:626, præmis 56).
- 163 Det samme gælder artikel 9, stk. 1, i direktiv 2000/78, for så vidt som denne bestemmelse, således som det anføres i denne doms præmis 80, idet den udtrykkeligt bekræfter retten til effektive retsmidler inden for det omhandlede område, bestemmer, at medlemsstaterne sikrer, at enhver, der mener sig krænket, idet ligebehandlingsprincippet ikke er blevet overholdt i forhold til vedkommende, kan gøre sine rettigheder gældende. Medlemsstaterne er således, når de gennemfører direktiv 2000/78 forpligtet til at overholde chartrets artikel 47, og kendetegnene ved det retsmiddel, der er fastsat i nævnte direktivs artikel 9, stk. 1, skal således fastlægges i overensstemmelse med chartrets artikel 47 (jf. analogt dom af 29.7.2019, Torubarov, C-556/17, EU:C:2019:626, præmis 55 og 56).
- 164 I det i denne doms præmis 160 omhandlede tilfælde har den nationale retsinstant følgelig pligt til inden for rammerne af sine beføjelser at sikre den retsbeskyttelse, der for borgerne følger af chartrets artikel 47 og artikel 9, stk. 1, i direktiv 2000/78, og at sikre den fulde virkning af disse artikler ved om fornødent at undlade at anvende enhver modstridende national bestemmelse (jf. i denne retning dom af 17.4.2018, Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, præmis 79).
- 165 En national lovgivning, som tildeler en enekompetence til at påkende en tvist, hvori en borger som i de foreliggende sager hævder, at der foreligger en tilsidesættelse af de rettigheder, der følger af de EU-retlige bestemmelser, til en bestemt retsinstant, der ikke opfylder de krav om uafhængighed og upartiskhed, som følger af chartrets artikel 47, fratager den berørte part ethvert effektivt retsmiddel som omhandlet i artikel 9, stk. 1, i direktiv 2000/78 og tilsidesætter det væsentligste indhold i retten til effektive retsmidler, som er sikret ved chartrets artikel 47 (jf. analogt dom af 29.7.2019, Torubarov, C-556/17, EU:C:2019:626, præmis 72).
- 166 Det følger heraf, at når det fremgår, at en national bestemmelse forbeholder kompetencen til at påkende en tvist, såsom tvisterne i hovedsagerne, for en instans, som ikke lever op til de krav om uafhængighed og upartiskhed, som er påkrævet i henhold til EU-retten, og navnlig chartrets artikel 47, har en anden retsinstant, for hvilken en sådan tvist verserer, pligt til - med henblik på at sikre en effektiv retsbeskyttelse som omhandlet i chartrets artikel 47 og i overensstemmelse med princip om loyalt samarbejde som knæsat i artikel 4, stk. 3, TEU - at undlade at anvende denne nationale bestemmelse, således at denne tvist kan afgøres af en retsinstant, der opfylder de nævnte krav, og som ville have kompetence inden for det omhandlede område, hvis den pågældende bestemmelse ikke var til hinder derfor, dvs. i almindelighed den retsinstant, som i overensstemmelse med gældende lovgivning havde kompetence før den lovgivningsmæssige ændring, der tildelte denne kompetence til

den instans, som ikke opfylder disse krav, indtraf (jf. analogt dom af 22.5.2003, *Connect Austria*, C-462/99, EU:C:2003:297, præmis 42, og af 2.6.2005, *Koppensteiner*, C-15/04, EU:C:2005:345, præmis 32-39).

- 167 Hvad i øvrigt angår artikel 2 TEU og 19 TEU, som ligeledes vedrører de spørgsmål, Domstolen er blevet forelagt af den forelæggende ret, bemærkes det, at artikel 19 TEU, som udmønter det i artikel 2 TEU fastsatte retsstatsprincip, betror de nationale domstole og Domstolen opgaven med at garantere, at EU-retten anvendes fuldt ud i alle medlemsstaterne, og at sikre domstolsbeskyttelsen af borgernes rettigheder i henhold til EU-retten (dom af 24.6.2019, *Kommissionen mod Polen* (den øverste domstols uafhængighed), C-619/18, EU:C:2019:531, præmis 47 og den deri nævnte retspraksis).
- 168 Princippet om en effektiv retsbeskyttelse af borgernes rettigheder som sikret ved EU-retten, hvortil der henvises i artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, udgør et generelt princip i EU-retten, som nu er bekræftet i chartrets artikel 47, således at den første af disse bestemmelser pålægger alle medlemsstaterne at indføre de retsmidler, der er nødvendige for at sikre en effektiv domstolsbeskyttelse på de områder, der er omfattet af EU-retten som omhandlet i bl.a. den anden af disse nævnte bestemmelser (jf. i denne retning dom af 24.6.2019, *Kommissionen mod Polen* (den øverste domstols uafhængighed), C-619/18, EU:C:2019:531, præmis 49 og 54 og den deri nævnte retspraksis).
- 169 Under disse omstændigheder forekommer en separat undersøgelse af artikel 2 TEU og artikel 19, stk. 1, andet afsnit, TEU, som kun kan underbygge den konklusion, der allerede er fastslået i denne doms præmis 153 og 154, ikke nødvendig med henblik på at besvare den forelæggende rets forespørgsler eller for løsningen af den tvist, der verserer for denne.
- 170 Det er endelig heller ikke fornødent for Domstolen at fortolke artikel 267 TEUF, som den forelæggende ret ligeledes har nævnt i sine spørgsmål, i den foreliggende sag. Denne retsinstans har således ikke i sin anmodning om præjudiciel afgørelse givet nogen forklaring med hensyn til grundene til, at en fortolkning af denne artikel kunne være relevant for løsningen af de spørgsmål, som den skal afgøre i tvisterne i hovedsagerne. Derudover fremgår det under alle omstændigheder, at den fortolkning af chartrets artikel 47 og artikel 9, stk. 1, i direktiv 2000/78, som foretages i denne doms præmis 114-154 er tilstrækkelig til at give et svar, der kan oplyse den forelæggende ret i forhold til de afgørelser, den skal træffe i disse tvister.
- 171 Henset til alle ovenstående betragtninger skal det andet og det tredje spørgsmål i sagerne C-624/18 og C-625/18 besvares som følger:
- Chartrets artikel 47 og artikel 9, stk. 1, i direktiv 2000/78 skal fortolkes således, at de er til hinder for, at tvister vedrørende anvendelsen af EU-retten kan henhøre under enekompetencen for en instans, der ikke er en uafhængig og upartisk domstol som omhandlet i den førstnævnte af disse bestemmelser. Dette er tilfældet, når de objektive betingelser, hvorunder den omhandlede instans er blevet oprettet, dens kendetegn og den måde, hvorpå dens medlemmer er blevet udnævnt, kan rejse rimelig tvivl i offentligheden om, hvorvidt denne instans er uimodtagelig for påvirkninger udefra, og navnlig i forhold til direkte eller indirekte påvirkninger fra den lovgivende og den udøvende magt, og om den er neutral i forhold til de interesser, som står over for hinanden, og disse forhold således kan føre til, at denne instans ikke fremstår som uafhængigt og upartisk, hvilket kan skade den tillid, som domstolene skal indgyde borgerne i et demokratisk samfund. Det tilkommer den forelæggende ret under hensyntagen til alle de relevante oplysninger, den råder over, at afgøre, om dette er tilfældet for så vidt angår en instans som disciplinærafdelingen ved Sąd Najwyższy (øverste domstol).
  - Såfremt dette er tilfældet, skal princippet om EU-rettens forrang fortolkes således, at det forpligter den forelæggende ret til at undlade at anvende en national bestemmelse, der forbeholder den nævnte instans kompetencen til at påkende tvisterne i hovedsagerne, således at disse tvister kan

undersøges af en retsinstant, der opfylder de ovennævnte krav til uafhængighed og upartiskhed, og som ville have kompetence inden for det omhandlede område, såfremt den nævnte bestemmelse ikke havde været til hinder herfor.

Sagsomkostninger

¹⁷² Da sagerne i forhold til hovedsagerens parter udgør et led i de sager, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Store Afdeling) for ret:

- 1) Det er ikke længere fornødent at besvare de spørgsmål, som Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (afdelingen for arbejds- og socialforsikringsager) ved Sąd Najwyższy (øverste domstol, Polen) har forelagt i sag C-585/18, eller det første spørgsmål, som denne samme retsinstant har forelagt i sagerne C-624/18 og C-625/18.
- 2) Det andet og det tredje spørgsmål, som den forelæggende ret har forelagt i sagerne C-624/18 og C-625/18, besvares som følger:

Artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder og artikel 9, stk. 1, i Rådets direktiv 2000/78/EF af 27. november 2000 om generelle rammebestemmelser om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv skal fortolkes således, at de er til hinder for, at tvister vedrørende anvendelsen af EU-retten kan henhøre under enekompetencen for en instans, der ikke er en uafhængig og upartisk domstol som omhandlet i den førstnævnte af disse bestemmelser. Dette er tilfældet, når de objektive betingelser, hvorunder den omhandlede instans er blevet oprettet, dens kendetegn og den måde, hvorpå dens medlemmer er blevet udnævnt, kan rejse rimelig tvivl i offentligheden om, hvorvidt denne instans er uimodtagelig for påvirkninger udefra, og navnlig i forhold til direkte eller indirekte påvirkninger fra den lovgivende og den udøvende magt, og om den er neutral i forhold til de interesser, som står over for hinanden, og disse forhold således kan føre til, at denne instans ikke fremstår som uafhængigt og upartisk, hvilket kan skade den tillid, som domstolene skal indgyde borgerne i et demokratisk samfund. Det tilkommer den forelæggende ret under hensyntagen til alle de relevante oplysninger, den råder over, at afgøre, om dette er tilfældet for så vidt angår en instans som disciplinærafdelingen ved Sąd Najwyższy (øverste domstol).

Såfremt dette er tilfældet, skal princippet om EU-rettens forrang fortolkes således, at det forpligter den forelæggende ret til at undlade at anvende en national bestemmelse, der forbeholder den nævnte instans kompetencen til at påkende tvisterne i hovedsagerne, således at disse tvister kan undersøges af en retsinstant, der opfylder de ovennævnte krav til uafhængighed og upartiskhed, og som ville have kompetence inden for det omhandlede område, såfremt den nævnte bestemmelse ikke havde været til hinder herfor.

Underskrifter